

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

Bezpečnost v éře globalizace

Bakalářská práce

Autor: Filip Těšík, Ochrana obyvatelstva
Vedoucí práce: doc. Ing. Jaromír Novák, CSc.
Olomouc 2020

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Filip Těšík

Název bakalářské práce: Bezpečnost v éře globalizace

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing Jaromír Novák, CSc.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2020

Abstrakt:

Ke své bakalářské práci jsem si zvolil téma “Bezpečnost v éře globalizace“. Hlavním cílem této práce je pochopit spojitosti historického dění na dnešní a budoucí bezpečnostní situaci ve světě. Bakalářská práce se opírá o odborné články a studie na dané téma. Úvod práce se věnuje dění v historii a to, jak ovlivňuje do dnešních dnů svět. Závěrečná písemná práce popisuje spojitost válek s vývojem nových typů zbraní a jejich využití. Závěrečná část práce se zabývá úvahou o možných událostech v oblasti bezpečnosti v blízké budoucnosti.

Klíčová slova: Bezpečnost, globalizace, konflikt, zbrojení, zbrojní průmysl

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Filip Těšík

Title of thesis: Safety in the era of globalization

Department: Department of applied physical activities

Supervisor: doc. Ing Jaromír Novák, CSc.

The year of presentation: 2020

Abstract:

For my bachelor's thesis, I chose the topic "Security in the era of globalization". The main goal of this work is to understand the connections between historical events and the current and future security situation in the world. The bachelor thesis is based on professional articles and studies on the topic. The introduction deals with events in history and how it affects the world to this day. The final written work describes the connection of wars with the development of new types of weapons and their use. The final part of the work deals with the consideration of possible security events in the near future.

Keywords: Safety, globalization, conflict, armament, arms industry

I agree the bachelor thesis to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí doc. Ing Jaromíra Nováka, CSc. uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci dne 29. května 2020

Podpis:

Děkuji doc. Ing Novákovi CSc. za pomoc a cenné rady, které mi poskytl při zpracování závěrečné písemné práce. A také děkuji mé rodině za psychickou podporu v tomto období.

Obsah

1. ÚVOD.....	8
2. PŘEHLED POZNATKŮ	10
2.1 Kolonizace	10
2.1.1 Ústup velmocí před první světovou válkou.....	11
2.1.2 Dopady na současnou situaci ve světě.....	11
2.2 První světová válka.....	13
2.3 Druhá světová válka	16
2.4 Studená válka	18
2.5 Arabské jaro	19
2.6 Washingtonský konsenzus	20
2.7 Konflikt	20
2.8 Konflikt v politice.....	22
2.8.1 Brinkmanship	23
2.9 Ozbrojený konflikt.....	23
2.9.1 Druhy ozbrojených konfliktů.....	23
2.9.2 Důvody ozbrojených konfliktů	24
2.10 Zbrojní průmysl a zbrojení	24
2.11 Vztah ekonomiky a zbrojení.....	25
2.12 Stockholmský institut míru SIPRI	27
2.13 Terorismus	28
2.13.1 Typologie terorismu	29
2.13.2 Kyberterorismus.....	30
2.13.3 Financování	30
2.14 Cvičení sil NATO v Pobaltí.....	31
2.15 Rizika v dnešní společnosti.....	32
2.16 Nedostatek surovin	33
2.17 Změna klimatu.....	34
2.18 Potravinová krize.....	35
3. CÍLE	37
4. METODIKA.....	38
4.1 Výzkumné metody	38
4.2 Postup sběru dat	38
4.3 Zpracování dat.....	38
5. VÝSLEDKY	39

6.	ZÁVĚRY	45
7.	SOUHRN	46
8.	SUMMARY	47
9.	REFERENČNÍ SEZNAM.....	48
10.	SEZNAM OBRÁZKŮ	53

■ ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybral bezpečnost v éře globalizace. V této práci bych se chtěl věnovat především dnešní situaci v bezpečnosti, oblasti zbrojení a financování zbrojního průmyslu. Ovšem nelze poukazovat pouze na problematiku bezpečnosti pouze v určitém odvětví jako je militarismus ale zaměřit se i na problémy bezpečnosti v sociální rovině jako jsou ku příkladu udržitelný rozvoj.

Zorientovat se v otázkách, jaký důvod a výsledek mají války, nepokoje, zabíjení nevinných ve jménu ideologií či rasových rozdílností. Zaměřit se na problematiku konfliktu na globální úrovni. Pochopit důvody vzniku konfliktů, které velká část populace nevidí nebo jim zůstávají skryty (tzv. za oponou).

Avšak všechny tyto momenty nevznikají z ničeho, ale zasahují již do dlouhé linie historie, která je dovedla až do dnešní podoby, kterou známe. Proto se pro pochopení těchto problémů musíme ohlédnout zpět do minulosti. Ta totiž ukrývá všechny potřebná fakta pro pochopení dnešní situace. Tudiž je potřeba podívat se na takové momenty minulosti, jako byl prvopočátek rasových válek, a to na období kolonizace, jenž je pokládána za vznik dnešní migrační krize a nepokojů na blízkém východě.

Není sice možno v této práci zpracovat veškeré podklady pro sestavení celistvosti tohoto období, ale dostatečné pro možnost uvědomění si toho, čeho jsme svědky dnes. Proto bych se chtěl věnovat významným chvílím v novodobé historii, jako jsou první a druhá světová válka, studená válka, vznik spojenecké koalice NATO, vojenské snažení Spojených států amerických a Ruské federace. Jejich vliv na vývoj bezpečnostní situace v regionech světa. Jelikož jejich vměšování do konfliktu vždy přinášelo zásadní ovlivnění sil na obou stranách. Všechny tyto události značně ovlivňují podobu světa, ve kterém žijeme nyní, a proto je třeba je pochopit v souvislostech ve kterých na sebe navazují a utváří tak celek našich dějin.

Jelikož se v posledním desetiletí po období klidu, které trvalo od konce 20. století dostáváme zpět do časů, kdy jsou suverenity některých států napadeny, nestabilní oblasti s křehkou infrastrukturou jsou opět v ohrožení, a to snahou o státní převraty či utlačováním státy z jejich pohraničí.

Nejde však jen o bezpečnost v souvislosti s válkami či ozbrojenými konflikty, avšak v dnešní době je stále rostoucí problém s nedostatkem potravin a pitné vody především v rozvojových částech světa. To ukrývá potenciálně velice vážné ohrožení, které bez

variant řešení může v blízké budoucnosti celosvětovou populaci existenčně ohrozit. Ovšem také nelze opomenout další faktory, jenž ohrožují dnešní bezpečnost a vývoj společnosti jako celku. Jedná se tu tedy o udržitelném rozvoji v návaznosti na neobnovitelné zdroje, jako je ropa a zemní plyn.

Vojenské výzkumy v oblasti zbraní hromadného ničení je na vzestupu u politických sdružení, jenž, jsou ochotny tyto prostředky taktéž využít v otevřeném konfliktu. Islámská teroristická uskupení usilujících o prosazení své víry a vyvolání „svaté války“ (tzv.Džihád). Války velmocí v oblasti financí, uvalování cel či sankcí, tím vším se přibližujeme opět do střetu, který do sebe může vtáhnout převážnou část světa, ať už o to stojí či nikoliv. Proto toto téma není tolik nadnesené, jak tomu mohlo být ještě před pár lety.

■ PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Kolonizace

Kolonizace a kolonialismus jsou pojmy spojené s územní expanzí. Kolonialismus bývá definován jako ovládnutí či kontrola státu jiným národem, a jako politický fenomén často využíval i různé ideologie usilující o legitimizaci expanze. Kolonizace pak má mnohem více významů a definic. Kolonizace je procesem vedoucí k získání kolonií, ale bývá charakterizována i jako osídlování neobydlených území, či jejich kultivace. Některé země, jako například Rusko, pak při definování kolonizace zdůrazňují převažující mírový charakter anexí na základě dohody. V Rusku či na území USA probíhala kolonizace osadnická, britská koloniální správa v Indii byla zase kolonizací administrativní. V různých částech světa se kolonizace v průběhu lidské historie lišila (Kurfürst, 2018).

Odvrácenou stránkou kolonialismu, o které se dnešní historie moc nezmiňuje bylo utlačování místního obyvatelstva. Z nichž jeho velké části byly uvaleny do otroctví. Následně byli tito lidé z kolonizovaných území loděmi přepravováni do Ameriky, kde byli použiti jako pracovní síla na plantážích tabáku a bavlny na jihu země. S těmito lidmi bylo nakládáno jako s věcmi a mnoho z nich zemřeli již na otrokářských lodích směřujících do Ameriky.

Období kolonizace ve spojení se zámořskými objevy bylo v Evropě vždy charakterizováno jako velkolepé období. Evropané však prokazovali svou nadřazenost, a často to domorodce stálo život, nebo minimálně svobodu. Kolonizace zahrnovala otroctví i obchodování s lidmi. Tradiční pojetí kolonizace tedy zahrnuje strategické využívání území a přírodních zdrojů zámořských států, a to evropskými zeměmi v období novověku. Odborníci se snaží zodpovědět poměrně častou otázku, tedy zda byly kolonie rentabilní neboli výnosné. Například indická káva nebo cejlonský čaj, později i ropa, to byly pro Anglii skutečně perfektní obchodovatelné položky. V této době je nutno zmínit také demografický růst, postupný přechod evropských zemí na průmyslovou výrobu, nebo výstavbu železnic. Přestože u některých evropských zemí se o prosperitě hovoří, takzvaný „cartierismus“ podle Raymonda Cartiera říká, že stabilní a prosperující země, jako Švýcarsko nebo Švédsko, nikdy kolonie neměly (Ferro, 2007).

Důležitou částí kolonialismu, na kterou je třeba poukázat je šíření křesťanství mezi původní obyvatelstvo osídlených kolonií. Evropský a následně celý západní svět je již tisíc let ovlivněn křesťanským smýšlením. Při křížových a následných mořeplaveckých

výpravách bylo však křesťanství vnucováno podrobeným národům často násilím. Z našeho pohledu je křesťanství mírumilovné náboženství, ale vzpomeňme na několik set let stará příkoří ze strany náboženských kněží, kteří měli ve jménu Boha téměř absolutní moc. A nejen ve vztahu k zotročeným, ale i k „vlastním“ evropským národům.

Někteří autoři zdůrazňují výhody kolonizace, jako bylo zrychlování osídlovacích procesů vedoucích ke změnám tradiční struktury osídlení, i výraznými sociálním a hospodářským proměnám, jiní autoři zdůrazňují spíše otroctví, vykořisťování, a další negativní aspekty tohoto procesu.

Faktem zůstává, že jedno z označení chápe kolonizaci jako geografické „rozdělení sfér vlivu“ mezi mocné státy, ať už se jedná o velmi známou „britskou“ Indii, „francouzské“ Alžírsko, a další. Z historie je také známé trojí dělení Polska, nebo na počátku 20. století rozdělení Etiopie do tří sfér vlivu (Barša & Císař, 2008).

V jedné etapě lidské historie tedy byly světové mocnosti, které držely své kolonie, a které měly obrovský vliv. Toto rozdělení světa ovšem trvalo jen určitou dobu, a poté v určitém pohledu začalo období ústupu velmocí, tak jak byly doté doby patrné. A následnou dekolonizaci, na které má zásluhu tehdejší socialistický svět.

2.1.1 Ústup velmocí před první světovou válkou

Vyhlášení nezávislosti původních kolonií probíhalo až zhruba v polovině 20. století. Už před první světovou válkou ale některé okolnosti nasvědčovaly tomu, že dosavadní uspořádání světa se bude měnit. Ještě před první světovou válkou se asi 72 % světové průmyslové výroby soustřeďovalo na území Anglie, Francie, Německa a USA. Zbývá část výroby se odehrávala v ostatních evropských státech. Postupně tedy docházelo k přesunu bohatství z kolonií do metropolí. Zostřovala se také polarizace mezi hospodářsky vyspělými a ostatními zeměmi po celém světě. Zcela nejsilnější ekonomikou byla jednoznačně Velká Británie. Počátek 20. století představoval i obrovské změny v celé společnosti, nejen evropské, a to například z pohledu prohlubování mezinárodní dělby práce, vzniku světového trhu, rozvoje finančních vztahů, vzájemné provázanosti ekonomik, a tato doba také přinesla prohloubení problémů na národní úrovni. Spory metropolí o opětovné přerozdělení sfér ekonomického vlivu v roce 1914 vyústily až ve vznik první světové války (Cihelková, 2009).

2.1.2 Dopady na současnou situaci ve světě

Pokud si jedinec položí otázku, zda kolonializace měla vliv na současné uspořádání světa a celkovou bezpečnostní situaci, pak zcela jednoznačně musíme odpovědět, že ano.

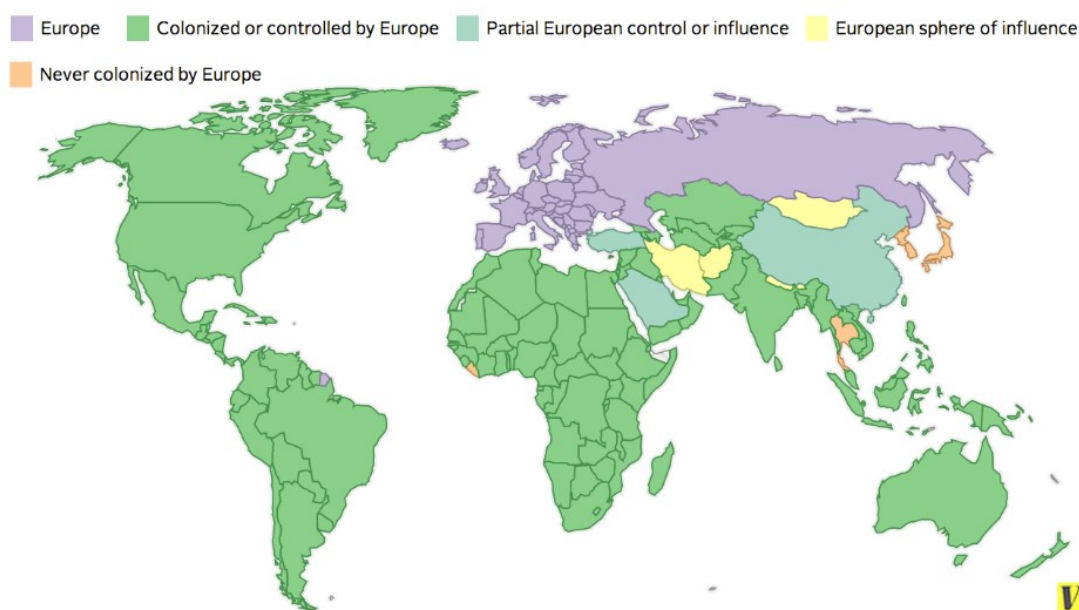
Každý významný krok v lidské historii má samozřejmě vliv na další vývoj společnosti i různých situací, včetně té bezpečnostní. Důsledky kolonialismu, a zejména jejich vliv i na současný svět, popisují především zahraniční autoři.

Například Poorvi (2019) uvádí, že počátky dnešní krize na Blízkém východě byly vytvořeny již v okamžiku, kdy Evropané na konci první světové války stanovili hranice. A k první světové válce svět mířil, když britské impérium, největší koloniální říše světa, ovládalo téměř čtvrtinu zeměkoule, a pokračovalo v krmení své touhy po nadvládě a ignorovalo přes 200 let své povinnosti vůči koloniím. Britové velmi pečlivě využili zdroje a pracovní síly z kolonií ve svůj prospěch, čímž ale také prakticky zničili soběstačné ekonomiky kolonií. Právě britský přístup zdůrazňování náboženských rozdílů pomohl vytvořit hlubokou rivalitu mezi některými náboženstvími, přičemž jako příklad současných dnů je možno jmenovat izraelsko-palestinský konflikt. Vyvolané násilí se již nikdy z mysli lidí nedokázalo vymazat. Protože mocnosti viděly jen svůj prospěch, a neuvažovali o etnických a náboženských rozdílech, nepodařilo se jim zajistit budoucí prosperitu regionu. Akce mocností, ať už se jedná o výše popsané, nebo velmi kontraproduktivní působení USA v Iráku, a další, ukazuje se, že invaze mocností nejsou vhodným prostředkem k nápravě situace v jiných zemích.

Postupný ústup velmocí znamenal stále větší osamostatňování států, které byly historickými událostmi velmi zasaženy, a většina států začal brát ohled zejména sama na sebe, nikoliv na ostatní.

Velmi názorně důležitost kolonií pro další vývoj světa ukazuje níže přiložená mapa. Tato mapa světa fialovou barvou značí Evropu, zelenou barvou označuje území kolonizovaná či kontrolovaná evropskými zeměmi, modrou barvou pak území s alespoň částečnou kontrolou či vlivem evropských zemí, žlutou barvou evropské sféry vlivu, a pouze malá oranžová místa patří k územím, která nikdy nebyla Evropou kolonizovaná. Evropský kolonialismus tedy dobyl každou zemi světa, kromě těchto pěti, a je tedy částečně za současnou bezpečnostní situaci na světě spoluodpovědný (Wox.com, 2015).

Obrázek 1 - Území kolonizovaná evropskými velmocemi

Zdroj: (Vox.com, 2015).

2.2 První světová válka

První světová válka vypukla v roce 1914, a průběhu války byla omezena světová výroba, narostl státní intervencionismus, a byly přerušeny mezinárodní obchodní vztahy. Válkou nejvíce utrpěly evropské země, a naopak zámořská USA, Kanada, Japonsko, nebo Austrálie i řada kolonií prožívala konjunkturu. Po válce se proměnilo i postavení hospodářských velmocí ve světové ekonomice, kdy se největším producentem různých výrobků i největším vývozcem staly USA. V koloniích se urychlila industrializace, a hospodářský vzestup podnítl na mnohých územích rozvoj protikoloniálního hnutí a národně osvobozené boje (Cihelková, 2009).

Výše byly zmíněny jen některé důsledky první světové války. Kromě mnoha milionů obětí je ale nutno pro účely této práce a oblast bezpečnosti zmínit také různé nové technologie a modely zbraní, ponorek, či letadel. Někteří autoři uvádí, že právě války jsou bohužel těmi událostmi, které dávají největší impulz pro rozvoj vědy. První světová válka je tím prvním moderním konfliktem, ve kterém byly nové zbraně rozhodující. Obecně se uvádí, že první světová válka přispěla zejména k tvorbě nových generací chemických látek, a urychlila vývoj motorů, čímž pomohla tankům i letadlům, načež druhá světová válka znamenala obrovský vývoj jaderné energie včetně jejího praktického využití (Syrůček, 2008). Průmyslová revoluce z poloviny 19. století skutečně závrtným způsobem ovlivnila vedení první světové války. Díky novému typu průmyslu mohli

výrobci v oblasti těžkého strojírenství zahájit výrobu nových a sofistikovaných zbraní (Anderson, 2017).

Některé vynálezy, jako bylo letadlo nebo ponorka, byly vynalezeny již mnohem dříve, ovšem právě tento ozbrojený konflikt byl důvodem jejich hromadného nasazení, díky čemuž se staly výkonnými zbraněmi. Například ponorky byly poprvé hromadně nasazeny německou armádou, a to za účelem narušování zásobování spojenců i v boji proti lodím (Techmagazín, 2014). Jako jedna ze zásadních změn je uváděna zkonstruování kulometu sirem Hiramem Maximem. Moderní dělostřelecké zbraně se zákluzovým mechanismem v širokém měřítku způsobily ve vedení války doslova revoluci. Tyto zbraně ze starých způsobů taktik a bojů muže s mužem učinily neefektivní nástroj, neboť velká palebná síla kulometu a vyšší přesnost dělostřelectva v podstatě znemožňovaly rozhodný útok pěchoty (Anderson, 2017). Původní kulomet, takzvaný Maschinengewehr, použitý ve válce, znázorňuje další obrázek.

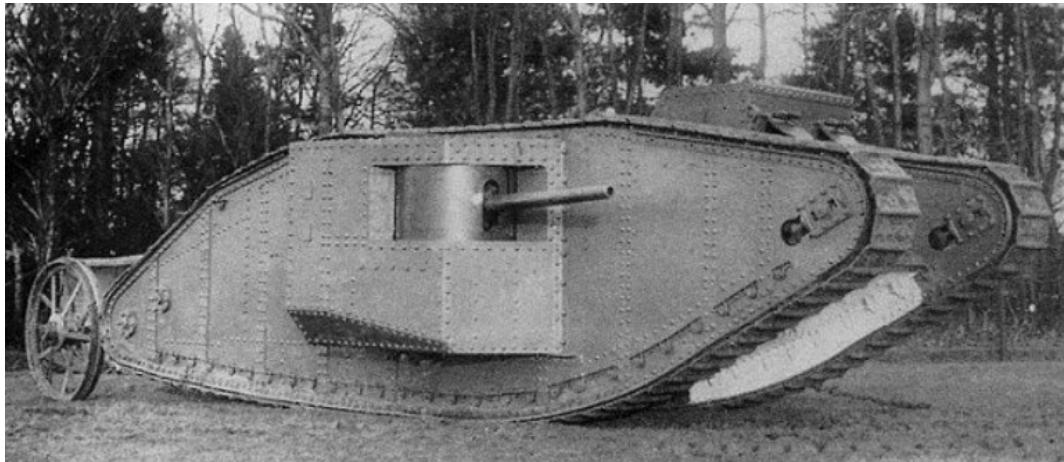
Obrázek 2 - Kulomet použitý v první světové válce

Zdroj: (Military faktory, 2019).

Británie a Francie v průběhu světové války vyvinuly tank, díky kterému mohly spojenecké armády kulometry překonat (Anderson, 2017). Tank poprvé ve válce nasadila britská armáda proti německé v roce 1916. Původní těžké stroje Mark I se mohly pohybovat jen malou rychlostí, ovšem s podporou pěšáků se podařilo změnit vleklý způsob zákopové války. Německo v této oblasti zaostávalo, několik tanků ukořistilo a samo jich vyrobilo jen asi 20 kusů. Pozdější Versailleská smlouva nedovolovala Německu ve vývoji moderní vojenské techniky pokračovat, a proto se nová koncepce německých tanků vyvíjela v přísném utajení (Anderson, 2017).

Obrázek 3 - První tank Mark I

Zdroj: (Mzone, 2018).

Kromě kulometů a tanků přinesla první světová válka i další moderní zbraně. Dalšími z vynálezů, které byly skutečně poprvé použité až v průběhu války, jsou například plamenomety. Plamenomet byl vynalezený Němci, a byl poprvé použit v roce 1915 proti francouzské armádě. Samotná funkce plamenometu byla založena na cíleném vystřikování zapálené hořlavé kapaliny pomocí stlačeného plynu (Dosoudil, 2017). Plamenomet, jehož dosah činil asi dvacet metrů, byl velice obávaný vynález. Byla to zbraň, která byla nejvíce „nefér“ a zřejmě nejvíce nenáviděná (Armyweb, 2016).

Obrázek 4 - Plamenomet

Zdroj: (Armyweb, 2016).

První světová válka se dále „zasloužila“ o vznik samopalů, tedy jakéhosi křížence kulometu a karabiny, který byl schopen střelby dávkou a střílel pistolovými náboji.

Samopal byl zaveden jako lehká podpůrná zbraň. Vznikl v roce 1915 v Itálii a nahradil lehký kulomet. Pro své nedostatky však nebyl standardizován (Válka, 2002).

Kromě hmotných zbraní byly za první světové války poprvé nasazeny bojové plyny. Ve druhé bitvě u belgického Ypres nasadila německá armáda vysoce jedovatý chlór. Mnoho francouzských vojáků zemřelo ihned, mnoho jich uteklo, ovšem po několika minutách jim zčernal obličej, kašlali krev a umřeli. V průběhu války bylo poté nasazeno ještě několik plynů, mezi nimi yperit nebo fosgen (Airborn, 2020).

Závěrem je možno shrnout, že ke zbráním vynalezeným či rozšířeným v průběhu první světové války, patřily zejména kulometry, samopal, plamenomet, ale velmi podstatné také bylo masové využívání tanků a ponorek, a zásadním činem bylo také použití chemických látek. První světová válka naprosto změnila zásadní způsob vedení boje, a z filozofického pohledu také poněkud změnila způsob chápání „fair play“ a vedení boje v rámci určitých pravidel.

2.3 Druhá světová válka

Ve druhé polovině třicátých let se za složitého ekonomického vývoje prohloubily i politické problémy a nesrovnalosti mezi světovými velmocemi a krize koloniální soustavy. Tyto rozpory vyplynuly až v počátek druhé světové války (Cihelková, 2009).

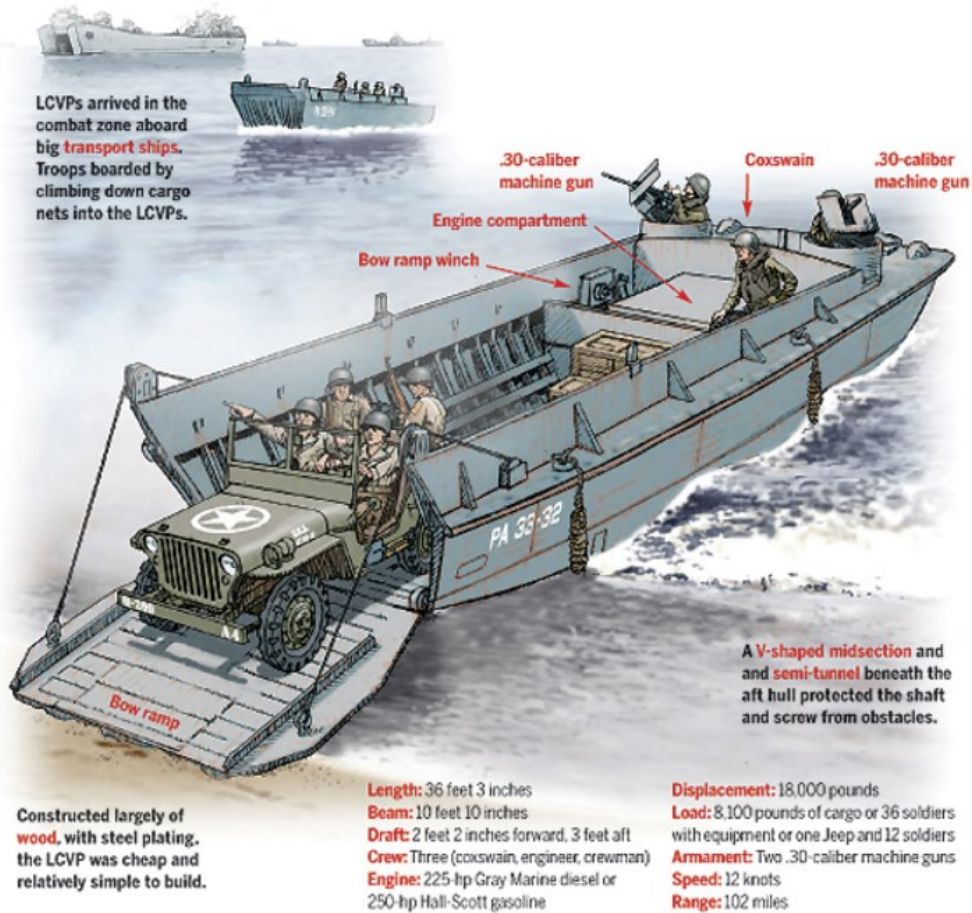
Již celý rok před vypuknutím války se ukazovalo, že klíčovou úlohu bude hrát vojenská strategie a mobilizace zdrojů, přičemž nepříznivý vývoj předestírala již mnichovská dohoda s následujícím Paktem Molotov-Ribbentrop. Druhá světová válka se stala největší a nejničivější válkou v celých dějinách lidstva. Jednalo se o válku mezi velkými mocnostmi. Hlavními expanzivními státy byly Německo a Japonsko, a přidala se k nim významná mocnost Itálie, proti nim bojovaly hlavní evropské demokracie, tedy Francie a Velká Británie. Později byly do bojů vtaženy i USA, tedy technologicky nejsilnější stát v tehdejší době, a SSSR jako nejlidnatější a územně největší stát světa (Eichler, 2013).

Také v průběhu druhé světové války, stejně jako u té první, byly naprosto zásadní některé technologické vynálezy a nové zbraně. Zahraniční články uvádí, že jednu z důležitých zbraní přinesl americký vynálezce John Moses Browning, jehož dílo přispělo k úspěchu v operaci Overlord, i k celkovému vítězství USA. Konkrétně se jednalo mimo jiné o kulometry (M1917, M1919, M2), automatickou pušku Browning. Andrew Jackson Higgins byl další významnou osobností, která založila firmu s vysokorychlostními

montážními linkami, ve které bylo asi 20 tisíc zaměstnanců schopno vyrábět 7 stovek letadlových lodí (History On The Net, 2014).

Obrázek 5 - Letadlové lodě LCVP

Zdroj: (Guttman, 2020).

Z nových zbraní je možno jmenovat slavné americké pancéřovky Bazooky, které vystřelovaly raketový náboj se speciálně tvarovanou hlavicí, a ta dokázala provrtat i pancíře tanků. Výzbroj letadel zesílila o rakety, a za druhé světové války dokonce došlo k prvnímu bojovému použití vrtulníku. V průběhu konfliktu vznikla nová kategorie vozidel, a to stíhače tanků a samohybných děl, přičemž se jednalo o nápady německé strany. Jediná země, která za války aktivně používala bojové plyny, bylo Japonsko. Na vývoji jaderných zbraní však pracovali i Němci nebo USA (Airborn, 2020).

Z tehdejšího sovětského arzenálu, který měl významný vliv na vývoj války nejvíce vyčnívaly rakety Kaťuša. Tyto rakety měli tu výhodu, že dokázaly odpalovat nálože do cílové oblasti rychleji nežli ostatní dělostřelecké zbraně. Díky jejich snadné výrobě a

možnosti montáže na podvozky obyčejných nákladňáků jim dala výhodu snadné mobility. Měli také rozšířený název jako „stalinovy varhany“.

Co se tedy týká dopadů druhé světové války i jejího vlivu na pojetí bezpečnosti ve světě, velké změny v průběhu druhé světové války i po ní umožnily vznik nových forem protestu i nových identit. Válka podle některých odborníků představovala „bod zvratu“ i pro koloniální režimy. Evropa i Afrika vstoupily do nové etapy své historie, a docházelo k novým jednáním mezi kolonizátory a jejich koloniemi (Reid, 2010).

Ke konci druhé světové války bylo zřejmé, že po jejím skončení nastane expanze SSSR směrem na západ, přičemž ta se projevila jak v geografii, tak v politice. Většina států osvobozená sovětskou armádou se stala součástí takzvané „nárazníkové zóny“ a dostala se do sovětského vlivu. Státy střední a východní Evropy se ocitly na rozcestí. Pro další vývoj v poválečném světě byl určující ekonomický poměr sil. Jediná válka, která v průběhu války zbohatla, byly USA. SSSR se sice oficiálně stal vítězem války, ale zničená infrastruktura i lidské ztráty jej oslabily. Obě země tedy byly hlavními vítězi války, přestože zde stále byly i další vojenské mocnosti, a to Velká Británie, Německo a Japonsko. Velká Británie byla stále strategickým spojencem USA, stejně jako Japonsko. Německo bylo rozděleno. USA měly po roce 1945 nejmodernější a nejsilnější vojenské letectvo i námořnictvo. Hned po konci války vznikla nová strategická situace, kdy velmoci soupeřily především o to, kdo rychleji a ve větším množství dokáže vyrábět nové a stále modernější zbraňové systémy. USA a SSSR byli dvěma hlavními vítězi druhé světové války, ale lišily se jak ekonomickým vývojem, životní úrovní obyvatel, i vojenským profilem, nebo ideologií a politickým uspořádáním. Od roku 1946 se pro situaci ve světě začal používat termín „studená válka“ (Eichler, 2014).

2.4 Studená válka

Oficiálně studená válka začala v roce 1947 a trvala až do roku 1991. Po druhé světové válce byla situace ve světě charakteristická vznikem nového mezinárodního prostředí. Pro SSSR se jednalo o dobu příznivou pro šíření ideologie marxismu-leninismu, i zesílení tradiční ruské výbojnosti (Eichler, 2014).

Významným milníkem již na počátku studené války byl rok 1949, kdy byla založena Severoatlantická aliance (NATO). Počátek studené války bývá v literatuře označován jako válka o západní Evropu, a proto se západní Evropa vojensky sjednotila v Severoatlantickém paktu. Washingtonskou smlouvu podepsalo celkem 12 zakládajících

zemí, a to po jednáních s USA a Kanadou, ve kterých se jednalo také o bezpečnostních zárukách. Hlavním cílem NATO tedy byla zásada kolektivní obrany, zastrašení sovětské expanze a povzbuzení evropské integrace. Na jednu stranu se tedy některé země sdružovaly za účelem obrany a zajištění bezpečnosti, na druhou stranu studená válka představovala různé etapy nejistoty a bezpečnostních hrozeb (Natoaktual, 2000).

Na založení NATO nepřímo reagoval Sovětský svaz a přidružené komunistické země východní Evropy v roce 1955 Varšavskou smlouvou. Impulsem k tomuto založení bylo přijetí Spolkové republiky Německo do NATO, 10 let po ukončení 2. světové války. Stejně jako NATO se i Varšavská smlouva zaměřila na cíl vytvořit koordinovanou obranu mezi svými členskými zeměmi. Evropský kontinent byl tedy během studené války politicky rozdělen, což oblasti bezpečnosti příliš nesvědčilo (History.com, 2019).

Období studené války trvalo mnoho desetiletí, a společnost byla v té době několikrát v obavách, zda skutečně nevypukne další velký válečný konflikt. V současnosti však někteří odborníci uvádí, že z pohledu bezpečnosti vlastně v době studené války panovala jakási jistota. Například historik a prorektor, profesor Martin Kovář uvedl, že období studené války bylo z dnešního pohledu harmonické a čitelné, bezpečí a „nebezpečí“ bylo jasně definované a neexistovalo tak velké množství nových bezpečnostních hrozeb. Prostředí studené války bylo sice rizikové, ale současně velice stabilní (Český rozhlas Dvojka, 2016).

Oblast bezpečnosti se dále vytvářela a formovala různými milníky. Za ty důležité v nedávné historii je možno jmenovat Arabské jaro a Washingtonský konsenzus. Obě události budou stručně představeny v následujících podkapitolách.

2.5 Arabské jaro

Arabské jaro byla vlna revolucí, která se zvedla proti politickým vůdcům v arabských zemích a státech severní Afriky. Příčiny rozsáhlých revolucí mají hluboké kořeny. Arabské země byly ve své historii násilně začleňovány do různých impérií nebo sloužily jako kolonie. Po zhroucení koloniálního systému nestačily malé protesty k nastolení nového stabilního společenského řádu (Křížek & Tarant, 2014).

Tyto revoluce se začaly šířit na konci roku 2010 z Tuniska, a přes Libyi se dostaly až do Maroka a Alžírsko. Arabské jaro postupně inspirovalo i další země po celém světě. Sociální média pomáhaly k rychlým akcím a účasti mnoha osob. Arabské jaro je zásadním milníkem v éře bezpečnosti, neboť jak uvádí Hammarnehová (2012, s. 123),

„arabský svět se dal do pohybu a bude se měnit“. Již před mnoha lety autoři upozorňovali na to, že proces přeměny arabského světa bude dlouhý a komplikovaný, a přinese mnoho problémů, ať už se jedná o zvýšenou migraci do Evropy, dopad na trh s ropou, nebo turismus a konflikty v daných oblastech (Hamarnéová, 2012).

2.6 Washingtonský konsenzus

Washingtonský konsenzus je dokument sepsaný v roce 1989. Jedná se o soubor zcela konkrétních doporučení, na kterém se shodly Mezinárodní měnový fond (IMF), Světová banka (WB) i Ministerstvo financí Spojených států. Washingtonský konsenzus uváděl konkrétní doporučení rozvojovým zemím nebo rozvíjejícím se trhům. Jednalo se například o to, jak rozvíjet bankovní systém či infrastrukturu, jak omezit intervence státu do ekonomiky, jak privatizovat. V současnosti se však uvádí, že uplatňování washingtonského konsenzu mnoho zemí poškodilo (Mezřický, 2011).

Washingtonský konsenzus je zde na konci této kapitoly zmiňován proto, že se jedná o názorný příklad ekonomické transformace a cesty ke globalizaci. Jedním z hlavních cílů bylo také rozbít socialistický svět a posílit kapitalismus. Přestože postkomunistické státy se chtěly co nejdříve zapojovat do evropských národních struktur, rozdílnost dlouhé historie byla mezi těmito zeměmi a nekomunistickými vyspělými státy patrná. Nešlo jen o transformaci politickou, ale také ekonomickou, neboť po pádu komunistických režimů se osvobozené země náhle dostaly do jakéhosi politického i ekonomického vakua. Ekonomiky jednotlivých států totiž byly provázány se sovětským trhem, který se rozpadl. Washingtonský konsenzus měl tedy pozvednout úroveň rozvíjejících se zemí a učinit je v globálním prostředí konkurenceschopné. V rámci konsenzu bylo možno zvolit dvě metody, a to takzvanou „šokovou terapii“, tedy rychlou cestu, nebo cestu pomalejší a postupnou (Křen, 2019). V této době v některých zemích začala kolektivizace, transformace, a snaha o přiblížení se vyspělým státům. Stále více a více se rozvíjela globalizace, a v éře globalizace se také postupně měnila bezpečnost.

2.7 Konflikt

Pojmem konflikt je obvykle označována situace, kdy jistá skupina či jednotlivec je v cílevědomém sporu s jednou nebo více skupinami, případně jednotlivci. Lze jej vymezit jako zápas o hodnoty, které se týkají zachování či zvýšení sociálních jistot, statusu nebo moci. (Krejčí, 2001)

Podle Jandourka (2007, s. 128) je tento jev možné definovat jako „*střet zájmů nebo situace, kdy se dva či více aktérů, kteří sledují rozdílné cíle, setkávají a činí rozhodnutí v rámci jednoho systému, nebo se dělí o společné zdroje*“. Je ale třeba dodat, že tento typ chování zároveň nemusí nezbytně obsahovat prvky ozbrojeného násilí. Naopak může jít „pouze“ o propagandu, diplomatické nástroje, demonstraci síly či sankce. (Waisová, 2005)

Nutno ovšem dodat, že konflikty s násilným průběhem je na druhou stranu zároveň možné považovat za hlavní předmět zájmu mírového jednání. Jako jejich rysy je možné vymezit nepřátelské postoje, speciální vojenské a diplomatické strategie, nedůvěra, ale i podezřívavost.

Ačkoliv je tento sociální jev starý jako samo lidstvo, jeho seriózní studium probíhá až od poloviny devatenáctého století. Zaobírali se jím zvláště marxisté, sociální darwinisté či teoretici jako například G. Mosca, R. Michels, V. Pareto nebo G. Sorel. (Krejčí, 2001)

Při výzkumu konfliktu je také nutno blíže definovat jeho jednotlivé fáze, což vychází zejména z intenzity konkrétního konfliktu. Waisová (2005) hovoří o celkem sedmi stádiích. Jedná se o tyto uvedené:

Latentní konflikt – v této počáteční fázi je už možné identifikovat rozdílnosti zájmů, avšak zatím ještě nepředstavují příčinu otevřeného konfliktu či nepřátelství. Je možné je překonat. Rovněž samotní aktéři zatím neprohlašují jednoznačnou existenci konfliktu. Je tomu tak buď z toho důvodu, že nechtějí, nebo nemohou. Toto první stadium má tudíž spíše charakter sporu.

Manifestace konfliktu – v tomto stádiu už aktéři otevřeně prohlašují existenci konfliktu a zároveň dávají najevo, že jsou odhodláni jej řešit za pomoci silových prostředků, čímž budou moci dosáhnout svých vlastních cílů na úkor druhé strany.

Eskalace konfliktu – v tomto stádiu už obě strany usilují o to, aby dosáhly svých cílů, přičemž žádná z nich nehodlá ustoupit ze svých maximálních požadavků. Protivníci hledají pomoc pro uskutečnění svých cílů i u dalších aktérů. K vyhocení celé situace přispívá:

- polarizace politických elit,
- vznik spojeneckých aliancí,
- převzetí moci armádou.

Mrtvý bod – stěžejní fázi řešení konfliktu je jeho tzv. mrtvý bod. Jedná se o takový stav, kdy ani jeden aktérů nedisponuje dostatečnou silou k tomu, aby mohl zničit svého

nepřítele, resp. nemá dost síly na prosazení svého vítězství. Právě tato fáze zároveň představuje první krok k deeskalaci konfliktu. Důležité ale je, že ne každý konflikt musí nutně tímto stádiem procházet. Pokud má totiž jeden z aktérů dostatečné množství sil k prosazení svých zájmů, pak zvítězí.

Deeskalace konfliktu – v tomto stádiu je možné hovořit o přeměně konfliktního vztahu mezi aktéry. Dochází ke snižování intenzity konfliktu a poklesu jeho ničivé síly. Stěžejním rysem této proměny je zejména:

- oslabení konfliktu,
- redukce nároků aktérů,
- obnova komunikace,
- výměna kvalitních informací,
- snaha nalézt uspokojivé řešení pro obě strany.

Podle Bartose a Wehra (2001) ovšem i konflikt sám o sobě je schopen vytvořit zpětné vazby, které posléze vedou k jeho deeskalaci.

Řešení konfliktu – k tomuto stádiu dochází poté, co se oběma stranám podaří překonat inkompatibilitu zájmů. I přesto ale nebývá neobvyklé, že jeden z aktérů díky vítězství v konfliktu dokáže prosadit své zájmy na úkor poražené strany sporu. Samotné ukončení konfliktu pak může mít velké množství podob, ať už se jedná o domluvu, kompromis, změnu priorit, tzv. výměnný obchod či donucovací zásah třetí strany atd.

Postkonfliktní urovnání vztahů a budování míru – jedná se o poslední stádium. V tomto případě jsme svědky obnovení diplomatických, ekonomických i sociálních vztahů mezi zúčastněnými aktéry, jakož i k vytvoření komunikačních kanálů a dlouhotrvající spolupráci.

2.8 Konflikt v politice

Politický konflikt je speciálním typem konfliktu. Jedná se o střet prolínajících se zájmů v oblasti národních hodnot a témat. Aby se jednalo o tento typ konfliktu, je nutné, aby trval po určitou dobu a měl určitý rozsah a zároveň musí existovat alespoň mezi dvěma stranami, které hodlají prosazovat svůj zájem a zvítězit. Také je nutné, aby přinejmenším jedna ze stran byla organizovaný stát. (Waisová, 2011)

V souvislosti s konflikty v politice je především třeba říci, že při vadném řešení mají tyto střety vskutku neblahé dopady, které ohrožují celou společnost. Právě z toho důvodu by jim také měla být věnována zvláštní pozornost. Konflikty v politice se obecně

týkají omezených zdrojů, které jsou zapotřebí pro existenci sociální skupiny a o které současně usilují také další skupiny. Hlavním faktorem jejich uskutečňování se tak stává využití vlivu či moci státu. Jde zároveň o hlavní důvod toho, proč v oblasti politiky nelze vždy dojít ke kompromisu a také důvod toho, proč tyto konflikty mnohdy končí používáním síly. (Prorok a Lisa, 2011)

Jakkoliv klasifikovat takovýto konflikt, pokud nejsme jeho přímým účastníkem, je velmi obtížné. Nevíme totiž, jaké znalosti subjekt v konkrétní chvíli měl a jak pociťoval jednotlivé hrozby. Charakteristické je pro tyto konflikty především utajování nebo zkrášlování informací, tudíž odhalit klíčové souvislosti je často téměř nemožné, a to nejenom v samotném průběhu, ale i po skončení tohoto střetu. (Prorok a Lisa, 2011)

2.8.1 Brinkmanship

Brinkmanship je pak možné definovat jako „balancování na pokraji války“. Jinými slovy, jde o takovou politiku, v rámci, které jsou nebezpečné události stavěny na kraj katastrofy, přičemž cílem je dosáhnout, pokud možno co nejvýhodnějšího výsledku. Tento způsob politiky praktikoval například americký ministr zahraničí John Foster Dulles. Brinkmanship společně s vidinou jaderné katastrofy měly na jedné straně SSSR během studené války dostat pod tlak, avšak také fungovat jako ochrana před vznikem lokálních střetů. Vzhledem k tomu, že tato politika výrazně ohrožovala národní bezpečnost, byla svého času značně kritizována zejména ze strany Adlai Stevensona. Ten během prezidentských voleb v roce 1956 kritizoval Dullese a prezidenta Eisenhowera, za použití brinkmanshipu. (Toropov, 2000)

2.9 Ozbrojený konflikt

Termín ozbrojený konflikt už v polovině minulého století nahradil, respektive doplnil do této chvíle tradičně používaný pojem válka. Tento starší výraz byl chápán relativně restriktivním způsobem. Omezoval se na ozbrojené střety mezi státy, které dosáhly výrazné intenzity. Naproti výraz ozbrojený konflikt je mnohem širší a netýká se pouze mezistátních ozbrojených střetnutí. Nevyžaduje vysokou intenzitu bojů a není potřeba ani formálního vyhlášení. (Ondřej, 2010)

2.9.1 Druhy ozbrojených konfliktů

Ozbrojené konflikty lze členit různými způsoby. Nejčastěji se však dělí do dvou základních skupin, a to na konflikty mezinárodní a konflikty vnitrostátní, přičemž zároveň existuje dva různé názory na to, jaké kritérium dané členění vlastně odráží. Jeden

z těchto názorů hovoří o *kritériu teritoriálního rozsahu*, tzn., jestliže střet probíhá na území jednoho státu, jedná se o nemezinárodní, resp. vnitrostátní konflikt a naopak, pokud se uskutečňuje na území dvou nebo více států, jde o mezinárodní ozbrojený konflikt. Druhý názor se hlásí ke *kritériu stran v konfliktu*, tzn., pokud jsou jimi státy, jedná se o mezinárodní konflikt a pokud minimálně jednu ze stran utváří nestátní, povstalecká skupina, je řeč o vnitrostátním konfliktu. (Ondřej, 2010)

2.9.2 Důvody ozbrojených konfliktů

Důvodů ozbrojených konfliktů je celé spektrum. Například podle Krejčího (2001) je možné hovořit o celkem třech hlavních příčinách násilí mezi lidmi: 1) příčina násilí je v člověku jako individu, 2) příčina násilí je ve skupinovém chování lidí, 3) příčina násilí je ve strukturálních zákonitostech.

V obecné rovině vznikají ozbrojené konflikty ze tří hlavních důvodů. Mohou vzniknout 1) z touhy po zisku, 2) ze strachu (opodstatněného nebo naopak), 3) ze zásady (ideologický důvod). (Jehlička, 2000)

Například Douma (2003) pak příčiny ozbrojených konfliktů rozděluje tímto způsobem: 1) politicko-vojenské vlivy, 2) sociálně-ekonomické vlivy, 3) vnější vlivy.

2.10 Zbrojní průmysl a zbrojení

„*Je mnohem jednodušší válčit než zabezpečovat mír*“ prohlásil G. Clemenceau v červnu roku 1919 v rámci projevu ve Verdunu. Tato skepse mimo jiné reflektuje fakt, že hrůzy války sice rodí požadavky na odstraňování zbraní, avšak prozatím spíše marně. (Krejčí, 2001)

Zbrojení patří obecně mezi hojně diskutované pojmy v oblasti bezpečnosti. Zatímco kritici poukazují na jeho negativní dopady, jako vznik velkého množství ozbrojených konfliktů či válek, ale miliony zabitých lidí či rozsáhlé hmotné škody, jiní zase namítají, že zbrojení může mít i své kladné stránky, neboť díky němu jsou vytvářeny nové technologie, a především pak představuje základ věrohodnosti odstrašování. (Eichler, 2009)

Základním principem procesu zbrojení je výroba zbraní a jejich šíření. Mnoho antropologů je toho názoru, že právě výroba zbraní a posléze jejich zdokonalování, se staly jedním z hlavních znaků přechodu od zvířete k člověku. K výrobě a zdokonalování zbraní po celou lidskou historii dochází z toho důvodu, aby umožňovaly co nejefektivněji zasáhnout protivníka a tím zvítězit. Podle amerického spisovatele a politologa Francise

Fukuyamy nebyly dosavadní dějiny lidstva v podstatě ničím jiným než nekonečným sledem válek. Zbrojení jako takové má celkem dva základní rozměry: (Eichler, 2009)

vertikální směr – v tomto směru je možné hovořit o celkovém nárůstu počtu zbraní a o neustále rychlejší navyšování jejich destruktivní síly.

horizontální směr – v tomto směru je možné hovořit o jejich plošném globálním šíření. Nejnovější zbraně jsou nejprve výsadou nejbohatších a nejvyspělejších států, avšak posléze se rozšiřují i do zemí chudších a méně vyspělých.

2.11 Vztah ekonomiky a zbrojení

Ekonomický růst je závislý zejména na technologických inovacích. Právě v jejich důsledku vždy rostla také životní úroveň. V této souvislosti je možné říci, že dokonce i zbrojení mívá ve výsledku zpravidla pozitivní ekonomický efekt za předpokladu, že se v dané zemi zbraně vyrábějí a daří se tímto způsobem nabyté technologické zkušenosti převést do civilní výroby. Důkazem je už pouze samotný technologický růst válčících zemí během první a druhé světové války, který byl způsoben zejména masivním zbrojením. Právě nové inovace pak předznamenaly poválečný hospodářský růst. Pro studenou válku byly zcela charakteristické právě závody ve zbrojení, které ve svém důsledku přispívaly k technologickému rozvoji na obou stranách. Velmi podobný efekt pak mělo i soutěžení o dobytí vesmíru. (Mahler, 2012)

Podle ročenky SIPRI padly na zbrojení v loňském roce téměř 2 biliony amerických dolarů. Jedná se meziroční nárůst o celkem 3,6 procenta. Do armády a nákupu zbraní bylo celkovově investováno 2,2 % výkonu globální ekonomiky. Po přepočtení se jedná přibližně o necelých 250 amerických dolarů na obyvatele. Největší částky na zbrojení vydávají tyto země: (České noviny, 2020)

- Spojené státy americké
- Čína
- Indie
- Ruská federace
- Saúdská Arábie

Podíl těchto pěti zmiňovaných zemí na globálních výdajích na armádu představuje celkem 62 %. Pouze výdaje USA činily v roce celkem 732 miliard dolarů. Je teda možné říci, že více než třetina celosvětových výdajů na zbrojení připadá právě na tento stát. Oproti předloňskému roku se jednalo o 5,3 % navýšení. Institut připojil poznámku, že

pouze toto meziroční navýšení představuje celoroční investice do armády v případě Německa. Toto navyšování zbrojení v případě Spojených států amerických lze vnímat jako návrat souboje supervelmocí. (České noviny, 2020)

Na druhém a třetím místě se nachází Čína a Indie. Tyto země v loňském roce navýšily výdaje do této oblasti o celkem 5,1 %. Klíčovým důvodem ke zvýšení výdajů ze strany Indie je zejména napětí mezi Indií a Pákistánem s Čínou. Co se týče Asie a Oceánie, v této oblasti do zbrojení nejvíce investuje hned po onou zmiňovaných zemích Japonsko a Jižní Korea. V této oblasti je možné sledovat tendenci neustálého růstu navyšování výdajů do zbrojení už od roku 1989. (České noviny, 2020)

Rusko v loňském roce za armádu utratilo více než 65 miliard amerických dolarů, přičemž i v tomto případě se jedná o nárůst oproti předloňskému roku. Ten činí celkem 4,5 %. Je tak možné konstatovat, že právě tato země je jednou z těch zemí Evropy, které do zbrojení investují největší částky. V předloňském roce se jednalo o výdaje, které představovaly celkem 3,9 % hrubého domácího produktu Ruska. (České noviny, 2020)

Ze států Evropské unie byl největší nárůst zaznamenán v případě Německa. Jednalo se o celkem 10 % oproti předloňskému roku. Celková suma tak činí 49,3 miliardy amerických dolarů. Tento nárůst je mimo jiné podmíněn i zvýšenou hrozbou ze strany Ruské federace. Tuto hrozbu však obecně pociťují i další členové NATO. Nárůst byl zaznamenán také v případě středoevropských zemí Severoatlantické aliance, přičemž nejvíce investovalo zejména Bulharsko. Zde představoval meziroční nárůst až 127 %. Toto však lze připisovat nákupům nových stíhacích letounů. Ovšem například výdaje na zbrojení v případě Velké Británie, která je rovněž členem Severoatlantické aliance, byly v loňském roce nezměněné. (České noviny, 2020)

Závěrem je však nutno dodat, že pokud jsme v posledních letech mohli být svědky neustálého navyšování výdajů za zbrojení, letos bude situace s největší pravděpodobností odlišná. Důvodem je pandemie nemoci COVID-19, která má závažné hospodářské dopady. Mnoho zemí tak bude pečlivě zvažovat, jestli nebude místo zbrojení peníze investovat spíše do oblasti zdravotnictví, vzdělání a infrastruktury. Podle SIPRI jsme totiž podobné počínání mohli vidět už v případě ekonomické krize v roce 2008 a 2009. (České noviny, 2020)

Co se týče České republiky, je možné konstatovat, že zbrojní průmysl u nás každým rokem výrazně expanduje. V roce 2019 bylo u nás na obranu vyčleněno celkem 66,7 miliardy korun. Tato částka představuje meziroční nárůst o celkem 11,5 %. Současně se

pohybuje na 1,2 % hrubého domácího produktu. Smutnou pravdou však zůstává, že prosperita je důsledkem válečných konfliktů po celém světě. (iDnes, 2020)

2.12 Stockholmský institut míru SIPRI

Výzkumem konfliktů, zbraní, kontroly zbrojení a odzbrojování se zabývá tzv. Stockholmský mezinárodní ústav pro výzkum míru. Tento institut byl založen ve Švédsku v roce 1966 a stal jedním z vůbec prvních výzkumných ústavů, které vytvářejí komplexní soubory a přístupné databáze informací, týkající se mezinárodních konfliktů, příčinách těchto sporů, zbrojení, odzbrojování, národních bezpečnostních politik atd. Tyto výzkumy posléze publikuje v ročence *Yearbook of World Armaments and Disarmament*. (Smolík, 2014)

Podle Povazníka (1997) lze tento institut označit za „bílou vránu“ mezi ostatními ústavy, které se zabírají mezinárodními vztahy a politikou. Byl totiž vytvořen z toho důvodu, aby popřel jedno z největších tabu globální politiky. Aby mohl začít zveřejňovat do té chvíle všemi striktně utajované informace týkající se výroby zbraní v jednotlivých státech. V současné době institut svůj program rozšířil. Nyní uveřejňuje také pohyb nukleárních štěpných materiálů.

Návrh na zřízení tohoto institut vzešel od tehdejšího švédského premiéra T. Erlandera, přičemž tu podpořil také nositel Nobelovy ceny za ekonomii G. Myrdal se svojí manželkou, rovněž držitelkou Nobelovy ceny, avšak za mír. Tímto bylo zároveň uctěno stopadesáté výročí soustavného míru ve Švédsku. Ideu zřízení institutu přijal také švédský král a parlament, který jeho činnost financuje. V současné době se však ústav nezaměřuje pouze na vojenské výdaje, obchod se zbraněmi či kontrolu zbrojení a odzbrojení. Zabývá se taktéž otázkami regionální bezpečnosti v Evropě, v Rusku či Asii. (Provazník, 1997)

SIPRI taktéž jako vůbec první začal opatřovat soupis štěpných materiálů, kterými je obohacený uran a plutonium. Toto by však měla mít na starost Mezinárodní agentura pro jadernou energii ve Vídni či jiná mezinárodní organizace, neboť není možné efektivně zabránit šíření nukleárních zbraní, jestliže nejsou dostupné informace o tom, kdo tyto klíčové materiály vlastní. Vliv tohoto institutu na politiku vlád sice není přímý, avšak je zcela zřejmý. SIPRI si však nenárokuje přímo předkládat návrhy či plány řešení konkrétních otázek, neboť k tomu jsou určeni spíše vyjednávači a diplomaté. Cíl institutu je poněkud skromnější. Jak již bylo řečeno, jedná se především o zveřejňování dat a údajů,

jakož i připojování k nim komentáře a rozborů. Se závěry a rozhodnutími však musí přijít vlády samy. (Provazník, 1997)

Důležité je také dodat, že úřad nemá žádné speciální zdroje dat, které by pocházely od vlád a mezinárodních informací. Opírá se pouze o zdroje otevřené. Jedná se kupříkladu o tiskoviny či informace, které oficiálně dostává od vlád jako odpovědi na položené otázky. Taktéž čerpá z uveřejňované dokumentace Organizace spojených národů a ostatních mezinárodních informací. SIPRI spolupracuje s různými výzkumnými středisky ve všech částech světa. (Provazník, 1997)

2.13 Terorismus

Globální problém bezpečnosti je v současné době asi nejvíce reprezentován problematikou terorismu. Že se jedná o celosvětový problém, dokládá už jeho samotný rozsah: pouze v období 1989 až 1990 bylo teroristickými útoky na občany nebo majetek postíženo 74 zemí, přičemž k útokům došlo v dalších šedesáti státech. Od této doby navíc počty pochopitelně vzrostly. Terorismus je možné vymezit jako „*promyšlené politicky nebo jinak motivované násilí, které je pácháno proti nebojujícím cílům neoficiálními skupinami nebo agenty, a které směřuje k ovlivnění veřejného mínění*“. (Jeníček a Foltýn, 2010)

Krejčí (2001, s. 405) tento pojem jednoduše definuje jako: „*systematické užívání fyzického násilí, a to zejména vůči civilistům*“. Zároveň však dodává, že není snadné nalézt právní definici terorismu, proto obvykle v sobě nese prvky, jak politické, tak i vojenské a kriminální činnosti.

Nicméně praktiky terorismu jako takového prošly výrazným evolučním vývojem, a to především od 70. let minulého století až do dnešních dnů, a to v celkem dvou stěžejních etapách: (Vegrichtová, 2019)

- ve volbě cíle
- ve způsobu provedení cíle

Na počátku 70. let bylo možné zaznamenat výrazný posun v cílech nebo objektech teroristických útoků. Teroristé si vybírali určité osobnosti. Jednalo se zejména o diplomatické představitele, vysoce postavené důstojníky ozbrojených sil, ale obecně zejména politiky. Současný terorismus už se nezaměřuje na jednotlivce, ale naopak na širokou veřejnost. (Vegrichtová, 2019)

Co se týče metod jeho uskutečňování, jako nejefektivnější se ukázaly být zejména náhodné útoky na veřejnosti. Tímto způsobem je totiž terorizována široká veřejnost a dochází k šíření strachu v masovém měřítku. Zmiňovaná kombinace atributů terorismus, jak jej známe dnes, dává útočníkům bezprostřední výsledky a poskytuje jim vyšší potenciál dosáhnout toho, co chtějí. (Vegrichtová, 2019)

Po teroristických útocích proti Spojeným státům americkým z 11. září 2001 je však možné hovořit o naprosto nové etapě terorismu. V této souvislosti je často využíván termín hyperterorismus. V rámci tohoto označení se mají na mysli vysoké počty obětí a zejména pak zásadní dopady těchto útoků. Objevují se však také pojmy jako: *hyperterorismus, globální terorismus či moderní terorismus transnacionálního charakteru*. (Hynek, Eichler a Majerník, 2012, s. 36)

2.13.1 Typologie terorismu

Terorismus je možné členit podle mnoha kritérií. Pokud se zaměříme na kritérium zvolených prostředků, pak je běžné jej členit následujícím způsobem: (Jeníček a Foltýn, 2010)

terorismus konvenční – v tomto případě je hojně využíváno výbušnin, nástrah či předmětů, které plní funkce klasické zbraně (kupříkladu náraz civilního letadla),

terorismus nekonvenční – tento typ terorismu se uchyluje ke zbraním hromadného ničení, tzn. ke zbraním nukleárním, radiologickým, chemickým či biologickým. Představuje jednu z největších hrozeb 21. století.

Podle oficiálních stránek Ministerstva vnitra České republiky je z pohledu základního určení rizik a jejich prevence nutno vytyčit zejména hlavní pohnutky teroristů. Dle nich pak lze vytvořit typologii terorismu. Na základě tohoto hlediska rozlišujeme terorismus: (Ministerstvo vnitra ČR, 2009)

kriminální – cílem těchto útoků je zejména zisk osobních materiálních přínosů,

patologický – cílem těchto útoků je psychické sebeuspokojení,

politický – vzniká na základě kolektivních motivů, aniž by byly vyhledávány přímé materiální výhody. Dále je sem možné zařadit:

- ultralevicový
- ultrapravicový
- etnický
- náboženský
- environmentální

- vigilantistický
- „single-issue“ (jednopoložkový)

2.13.2 Kyberterorismus

Výše popisovaný termín terorismus je pro běžného člověka něco téměř nekontrolovatelného a nepředvídatelného. V kombinaci s pojmem „kybernetika“ se navíc k této problematice přidává strach z „magie“ informačních technologií, na kterých je současná společnost závislá. Ač je kyberterorismus v dnešní době zcela běžně používaným pojmem, doposud nebyl konkrétně vymezen. Vůbec poprvé jej použil v 90. letech dvacátého století Barry Collin, zaměstnanec Institute for Security and intelligence v Kalifornii v USA. (Jirovský, 2007)

Vůbec nejčastěji je tento pojem chápán jako konvergence terorismu a kyberprostoru, jako nelegální útok či hrozba útoku proti počítačům, počítačovým sítím a dat, která jsou v nich uložena, přičemž k takovému útoku dochází se záměrem zastrašovat nebo donucovat vládu či obyvatele k podporování sociálních, případně politických cílů. Zároveň se jedná o jednu z největších hrozeb 21. století. (Jirovský, 2007)

2.13.3 Financování

Financování teroristických aktivit je činností, v rámci, které jsou finanční prostředky poskytovány skupinám označovaným jako teroristické. Tato činnosti bývá zpravidla úzce spojována s pojmem „praní špinavých peněz“. Je možné říci, že se v podstatě jedná o „obrácené strany mince“. Zmiňované praní špinavých peněz se totiž obecně týká legalizace výnosů z nezákonných aktivit, nicméně sama podstata terorismu pak pramení z nelegální činnosti. Znamená to, že v dané souvislosti budeme chápat slovní spojení praní špinavých peněz to, odkud nezákonné finanční prostředky pochází a financování terorismu pak tím, do jakých míst tyto finanční prostředky posléze tečou. V poslední době proto můžeme být na celém světě svědky toho, že postup proti financování terorismu je zaměřen zejména na omezování praní špinavých peněz. (Klíma, 2016)

Financování teroristických aktivit pak probíhá nejrůznějšími způsoby, zejména pak samozřejmě nezákonnou činností. V této souvislosti je potřeba zmínit především výkupné za únosy nebo prodej lidí. Značnou část finančních prostředků však tvoří také peníze od jiných zemí, případně státem „nastrčených“ společností, zpravidla pak tajně. V podstatě se ale téměř vždy jedná o totožné způsoby, jako i v případě organizovaných zločineckých skupin. (Klíma, 2016)

2.14 Cvičení sil NATO v Pobaltí

NATO neboli Severoatlantická aliance byla založena v roce 1949 na pozadí počátků studené války jakožto vojensko-politická organizace demokratických států. NATO jakožto „dítě studené války“ byla v této době vnímána jako jeden z klíčových symbolů Západu. (Kříž, 2012)

Aliance byla založena se záměrem vybudování systému kolektivní obrany. Jejím cílem je chránit svobodu a bezpečnost veškerých jeho členů. Děje se tak za pomoci politických i vojenských prostředků, a to v souladu se zásadami Charty Organizace spojených národů. (Aktuálně, 2010)

Ze Severoatlantické aliance se možného úsilí o destabilizaci obávají obzvláště Baltské země, tj. Estonsko, Lotyšsko a Litva. Vojenská síla těchto států je velmi malá a žádný z nich nedisponuje dostatečně výkonnými letouny. Všechny tři země byly více než padesát let součástí SSSR a mají také početné ruské menšiny. Severoatlantická aliance však chrání vzdušný prostor Pobaltí už od jejich vstupu do Aliance v roce 2004. V Pobaltí NATO pravidelně cvičí své vojáky, přičemž důvodem jsou právě obavy z případného postupu Ruské federace. Cvičením je zabezpečeno, že armáda bude připravená jednat v souladu se stanovenými úkoly. Rusové však vojenská cvičení NATO u svých hranic kritizují. (Natoaktual, 2020a)

Dle nejnovějších zpráv oficiálního portálu Informačního centra o NATO z 6. května 2020 se do rozsáhlého cvičení Estonských obranných sil Springstorm 2020 zapojily taktéž dva strategické bombardéry B-1B Lancer Spojených států amerických. Stěžejním cíle bylo procvičit koordinaci vzdušných i pozemních jednotek a zejména pak vyzkoušet schopnosti leteckých návodčích, neboť právě ti jsou pro kvalitní spolupráci obou zmiňovaných složek nepostradatelní. Oba americké bombardéry dorazily do Pobaltí z Jižní Dakoty, přičemž jejich let trval bez mála čtyřadvacet hodin. Nutno dodat, že Spojené státy takovýchto cvičení využívají jednak z důvodu zlepšení kooperace se svými spojenci, ale jednak i z důvodu otestování svých vlastních schopností zasáhnout kdekoliv na planetě. Podle velitele estonských vzdušných sil bylo prostřednictvím této kooperace předvedeno, že pro vzdušné síly není žádný cíl nedostižný. „*Když je to potřeba, spojenci mohou být na druhé straně Země během několika hodin.*“ (Natoaktual, 2020b)

2.15 Rizika v dnešní společnosti

Současná společnost představuje velmi komplikovaný systém. Existuje mnoho příčin, proč lze současnou dobu označit za složitou. Jde zejména o zvyšování počtu obyvatel na Zemi (včetně nerovnosti tohoto růstu), klimatické změny, nedostatek potravin, půdy i vody, vyčerpávání zdrojů planety a nutnost nových zdrojů, rozvoj informačních technologií všeho druhu, růst problémů týkajících se mezilidských vztahů, růst množství i kvality dopravních prostředků všeho druhu atd. (Novák a Prukner, 2020)

Klíčovým problémem je však masivní a rychlý růst komplikovanosti společnosti a nemožnost nebo neschopnost řídicích elit zmiňované obtíže identifikovat a vyřešit. V současné pak době můžeme vidět upadající vliv USA, které byly po dekády velmocí a supervelmocí. Americká ekonomika je sice velmi silná, avšak postupně upadá. Prozatím však USA disponují obrovskou vojenskou silou a také ji mají snahu využívat (Afghánistán, Irák). Vedou (ne)promyšlenou kampaň k destabilizaci Ukrajiny a rozšíření Severoatlantické aliance až k hranicím Ruska, což pochopitelně nemůže zůstat bez jeho reakce. (Novák a Prukner, 2020)

V současnosti se také na různých úrovních hovoří o analogii situace před oběma světovými válkami a připouští se možnost války třetí. Řeč je také o návratu ke studené válce. Můžeme vidět nárůst počtu nestabilních až rozervaných zemí, jako je Libye, Sýrie, Irák či Ukrajina. Mezinárodní právo je prakticky v rozkladu a mezinárodní organizace jako je OSN, EU, OBSE, WTO a další nejsou funkční v dostatečné míře. NATO prozatím funguje asi nejlépe, avšak i přesto je jeho role do určité míry sporná. Nezanedbatelnou hrozbu a téma posledních let pak představují zejména problémy migrace, přičemž nutno podotknout, že ani v této sféře si řídicí struktury světa neví rady. Také se objevují noví aktéři světového dění, často náročně identifikovatelní. Historické, resp. vyspělé země se chovají neobvyklým způsobem, mnohdy porušují dlouhodobě zažitá spojenecká vztahy. Narůstá počet konfliktů, ve kterých umírají civilisté a značně roste i sociální napětí a nepokoje uvnitř států, jakož i mezi nimi. Svět se aktuálně nachází v dlouhé řadě rizik, které se dále prohlubují a mohou vyústit do nebezpečných důsledků. (Novák a Prukner, 2020)

2.16 Nedostatek surovin

Těžba a následné využívání nerostných surovin je nejpozději od sedmdesátých let minulého století dáváno do kontextu s prakticky veškerými hledisky národního hospodářství. Slovní spojení jako „vyčerpání zdrojů“, „nedostatek ropy“ nebo „energetická krize“ se v současné době staly vskutku frekventovanými. Je to však zcela pochopitelné, protože současná ekonomika je od dob průmyslové revoluce přímo závislá na využívání surovin pro průmysl a energetiku, a to v tak velké míře, že možnosti efektivním způsobem těžít nerostné suroviny a hospodárně využívat veškeré přírodní zdroje, je do dnešních považováno za klíčový faktor hospodářské a civilizační vyspělosti. (Budil, 2007)

Nárůst spotřeby nerostných surovin je pak především od ukončení druhé světové války skutečně značný a velmi znepokojivý. Právě díky němu se zvyšuje zájem zemí o zisk těchto surovin, ale zejména se pak stupňují obavy z blížícího se vyčerpání. Oblast nerostného bohatství tak patří mezi klíčová bojiště současné doby. Soupeří se zde o výrobce i spotřebitele, práva na výzkum i těžbu či možnosti zpracování. (Kožíšek, 1987)

Ač se na první pohled může zdát, že voda a vzduch jsou zdroji neomezenými, realita je odlišná. Znečištění ovzduší je problémem mnoha světových velkoměst a nedostatek vody začínají některé části světa pociťovat již dnes. Velký problém pak představuje ropa. Tato surovina jakožto jeden z neobnovitelných zdrojů má na svědomí vůbec nejvážnější problém pro další ekonomický růst. Velké průmyslové ekonomiky jsou na této surovině silně závislé a do té doby, než se podaří objevit alternativní zdroje energie, bude ropa dominovat globální politice a ekonomice. Mnoho společností se snaží nalézt praktický způsob, jak využít sluneční, nukleární či větrné energie, případně jiných forem. (Kotler, 2007)

Zpravidla se uvádí, že životnost globálních zásob ropy při aktuální spotřebě je asi čtyřicet až pětáctyřicet let, což se týká ověřených zásob. Pokud jde o zemní plyn, předpokládá se asi šedesát až sedmdesát let, ačkoliv existují i mnohem optimističtější odhady hovořící o zásobách na dalších dvě stě let. Ač mohou tato tvrzení vypadat poměrně pozitivně, je třeba si uvědomit, že ložiska nejsou rozložena rovnoměrným způsobem. (Petáková, 2016)

2.17 Změna klimatu

Změny klimatu jsou v současné době velmi diskutovaným tématem. Představují hrozbu fungování veškerých krajinných složek včetně lidské společnosti. Ovšem porozumět a následně predikovat vývoj a možné důsledky tohoto trendu je díky velmi složitým zpětným vazbám v rámci celého klimatického systému skutečně komplikované, ne-li nemožné. Pro tyto účely jsou vyvíjeny komplikované předpovědní klimatické modely orientující se na předvídání možných klimatických změn. (Ministerstvo životního prostředí, 2020)

Nejpravděpodobnější příčinou těchto změn je zejména zesilování přirozeného skleníkového efektu atmosféry, k čemuž dochází důsledkem lidské činnosti a masivního zvyšování antropogenních emisí skleníkových plynů. Aby bylo možné předejít patrně velmi negativním důsledkům změny klimatu, je nutné zaměřit se zejména na účelné snižování emisí skleníkových plynů a současně se na tyto důsledky postupně adaptovat. (Ministerstvo životního prostředí, 2020)

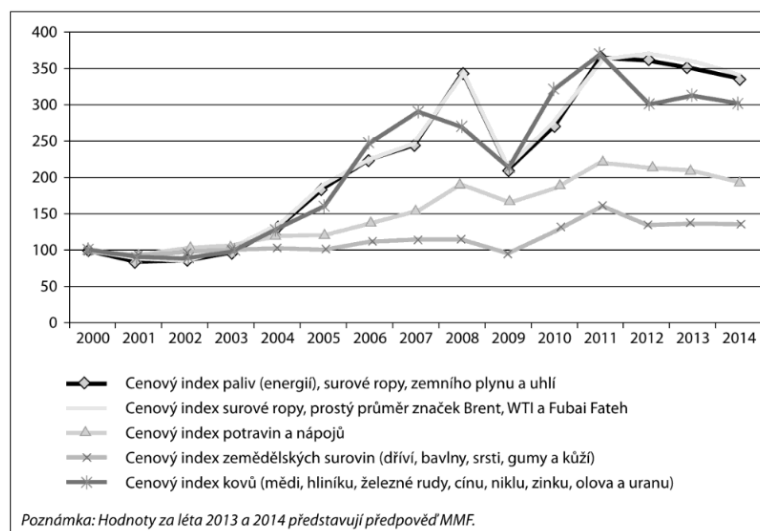
Nicméně zcela jistě však v tuto chvíli není možné konstatovat, že přibližně dvacet let zcela zřejmého oteplování musí nutně znamenat dlouhodobý trend k teplejšímu období. Je tomu tak zejména z toho důvodu, že krátkodobé výkyvy vedoucí k oteplování v historii mnohdy doprovázely změnu systému k dlouhodobě studenější fázi. Současnost tak zajisté nemusí představovat výjimkou. Co je ovšem rozhodně jistější, je bohužel fakt, že vždy, když bylo v minulosti možné zaznamenat tendence k výrazným změnám teplot, mohli jsme být svědky zvýšené frekvence válek. (Bárta, Kovář a Foltýn, 2015)

Tento trend má s největší pravděpodobností přímou souvislost především se zmenšujícími se zdroji (výnosy úrody) v důsledku nepřízně klimatu a poklesu teplot. Potvrzují to především novější studie pod vedením geografa D. Zhanga. Tyto studie totiž dokazují, že výkyvy klimatu krátkodobého charakteru (období chladu) v minulosti způsobovaly obrovský nárůst válek a pokles populací. Zhang a jeho kolektiv tak hovoří o velmi úzké spojitosti lidských dějin a změn klimatu. Rovněž však demonstrují, že jakákoliv sociální opatření nebyla schopná zabránit negativním důsledkům těchto klimatických změn. Zjednodušeně řečeno, čím bylo v minulosti chladněji, tím více narůstal sociální stres, úroda byla nedostatečná, zvyšovala se frekvence válek, přičemž veškeré tyto faktory nakonec vedly k výraznému úbytku populace. (Bárta, Kovář a Foltýn, 2015)

2.18 Potravinová krize

V kontextu s výše popisovanými změny klimatu se mnohdy mluví i o možnosti nastávající potravinové krize ve světě. NA grafu přiloženém níže (viz graf č. 1) je možné vidět, že počátkem 21. století došlo k výraznému zvýšení cen komodit, mj. u skupin paliv, kovů, jakož i potravin. Tento trend byl označen jako komoditní bublina neboli komoditní boom. (Štěrbová, 2013)

Graf č. 1 – Cenové indexy základních komoditních skupin

Zdroj: Štěrbová, 2013.

Narůstání cen potravin je pak významným problémem zejména pro rozvojové země s nižší úrovní příjmu na obyvatele. Klíčovými příčinami jsou zejména tyto uvedené: (Štěrbová, 2013)

- rychlý populační růst v mnoha regionech světa (zejména Afrika a Asie)
- změny spotřebních zvyků v Asii s tím, jak narůstá blahobyt
- finanční spekulace a investice do potravin
- využívání půdy pro produkci biopaliv
- redukce rezervních zásob potravin s růstem globalizace
- klimatické a přírodní vlivy
- subvence v oblasti zemědělství

Podle tvrzení analytiků jednoznačně nelze podceňovat zejména aspekty klimatické krize a jejich neblahé důsledky na potravinový trh. Podle zprávy Organizace spojených národů se počet katastrof v kontextu s klimatickými změnami od počátku devadesátých

let zdvojnásobil. Nutno ale dodat, že ač se otázce celosvětové potravinové krize věnuje stále větší pozornost, dopady se alespoň prozatím projevují spíše lokálně, a nikoliv přímo na globální úrovni. Je teda možné konstatovat, že v současné době reálně globální potravinová krize nehrozí, ačkoliv budoucnu se právě díky zmiňovaným klimatickým změnám toto téma rozhodně dostane do popředí a bude potřeba jej řešit. Z lokálního pohledu se však skutečně jedná o problém, kterým je postižena značná část populace, což dokládá i zpráva Organizace spojených národů z předloňského roku, podle které se počet hladověních od roku 2017 opětovně navýšil. Zároveň je ale potřeba si uvědomit, že se jedná o oblasti, které jsou zasaženy konflikty či přírodními katastrofami a je teda potřeba zde řešit situaci jako výpadky dodávek potravin. Touto problematikou je důležité se intenzivně zabývat, aby počet hladovějících nemusel stoupat a postiženým oblastem byla co nejdříve poskytnuta potřebná pomoc. (Palička, 2019)

■ CÍLE

Cílem bakalářské práce je představit téma bezpečnosti v širším pojetí, jenž pomůže pochopit dnešní situaci. K tomuto cíli je potřeba přiblížit si historické události které začaly utvářet podobu této problematiky. Dalším cílem je poukázat na již dnes potenciální hrozby, které mohou v blízké budoucnosti eskalovat a stát se vážným bezpečnostním rizikem.

METODIKA

Souborem pro výzkum byly odborné články a práce, ze kterých jsem vybral nejdůležitější fakta a použil je při psaní této části práce. Zároveň šlo o sloučení těchto údajů s mou vlastní představou o blízké budoucnosti v oblasti bezpečnosti.

4.1 Výzkumné metody

Práce začíná teoretickou částí, ve které jsou vypsány veškeré informace ohledně významných historických událostí, které měly významnou roli na utváření podoby dnešního světa. A byly také podstatné při formování dnešní bezpečnostní situace. Poté v práci uvádím definici terorismu a popisuji několik druhů terorismu. V závěru teoretické části jsem se zaměřil na hlavní rizika dnešní společnosti, která mají potenciál stát se vážným ohrožením pro společnost jako celku.

Pro vypracování praktické části jsem zvolil vytvoření vlastní úvahy na danou problematiku bezpečnosti. Ke sběru údajů potřebných k vyhotovení této části práce jsem proto čerpal z odborných studií na toto téma, které byly nejvhodnější pro psaní úvahy. Jako sekundární zdroj informací jsem použil informace od svých rodinných příslušníků pracujících v oboru bezpečnosti.

4.2 Postup sběru dat

Ke sběru potřebných dat k sestavení úvahy jsem využil několik odborných webových stránek, ve kterých jsem hledal studie, které se věnovali této problematice. Tyto data jsem poté ještě doplnil o informace získané od svých rodinných příslušníků, kteří pracují v bezpečnostních složkách. Tyto názory považuji za spolehlivé prameny informací.

4.3 Zpracování dat

Získané odborné informace jsem zpracoval v podobě úvahy, kterou jsem doplnil o své vlastní myšlenky.

■ VÝSLEDKY

O tom, jak svět může vypadat v následujících několika dekádách z pohledu bezpečnosti, lze vycházet z dat a odborných výzkumů, které již nyní máme k dispozici. Tyto výzkumy jsou výsledkem dlouholetého a podrobného sběru dat v různých odvětvích bezpečnosti od sociální roviny až po rovinu militarismu. Na základě těchto odborných prací lze vytvořit jistá paradigmat, která poukazují na fakta o vývoji této problematiky v různých odvětvích. Nelze pojednávat o bezpečnosti pouze v omezeném ohledu, jsou zde i rizika, jenž, jsou pravděpodobnější na možnou eskalaci nežli ku příkladu vojenské výpady. V této části práce proto uvedu i rizika, která zdánlivě nemusí vypadat jako vážná rizika, ale mohou v blízké budoucnosti nastat a mít ničivý dopad pokusit se navrhnout možná řešení.

Díky rozvoji informačních technologií a jejím rozmachem na konci minulého století byla související globalizace mnohem rychlejší. Následná bezpečnostní rizika, která se odehrávala ve světě byla mnohem intenzivněji vnímaná nežli kdy dříve. Díky těmto stále zlepšujícím se informačním technologiím bude v budoucnu velice usnadněna schopnost koordinovat mezinárodní snažení v odvětví globální logistiky. Tyto informační sdělovací prostředky budou mít v budoucím průběhu vývoje světové bezpečnosti a koordinovanosti zásadní postavení. V tomto ohledu se snažím mít pozitivní pohled na věc a vidím tuto formu technologie ve světle pozitivní světové využitelnosti. Například v situacích při živelných pohromách v lokální oblasti světa, jej vnímám jako prostředek komunikačního kanálu ke koordinované mezinárodní pomoci. Ovšem nelze opomíjet i stinnou stránku této technologie, která se dá využít i pro účely manipulace a strategické výhody využitelné pro osobní prospěch. Ve světovém dění před příchodem telekomunikačních zařízení byli lidé informováni pouze z místního tisku a lokálních sdělovacích prostředků, navíc ovlivněných propagandistickými cíli v politicky rozděleném světě. Proto je potřeba předejít podobným zneužitím této techniky pro formu této propagandy. Tudiž pro tuto formu propagandy již dnes natolik neslouží tiskoviny, ale celá tato forma zneužitelnosti se dostává do digitalní podoby. Pro tyto účely bude čím dál více zneužíván internet, na který již dnes má přístup téměř 75% celosvětové populace a toto číslo stále exponenciálně roste. Tímto tempem bude do 30 let pokrytí internetem celosvětové a s tím i spojená hrozba zneužití bude stále růst. K myšlence zneužití internetu navíc napomáhá i fakt že subjekty, které by skrze něj chtěli páchat nelegální činnost mají výhodu ukrývání se před zákonem. Dohledatelnost těchto subjektů

figurujících na internetu je velice komplikovaná a ve velké většině případů neúspěšná. Proto beru prostředí kyberprostoru jako velice snadnou formu pro manipulaci a snadnou radikalizaci jedinců někdy i celých mas. Proto se v případě konfliktů v budoucnosti tudíž přikláním k variantě, že velká část se tohoto boje bude odehrávat právě na poli informačních technologií.

Po ukončení „Studené války“ se poslední desítky let zabýváme hrozbami lokálních, často nábožensky motivovaných válek a vzestupem světového terorismu. Který lze označit za hlavní bezpečnostní riziko dnešní doby.

Pokud se vrátíme o pár stovek let zpět, tak obdobné jednání ve jménu křesťanské nadřazenosti aplikovali evropské velmoci, jenž, začaly ve velké míře kolonizovat ostatní svět. Dobyté a zotročené země a národy byly zcela podřízeny potřebám „starého kontinentu“, který si nárokoval jejich nerostné bohatství i lidské zdroje. Dobyvačným Evropanům ležel svět u nohou a jakýkoli náznak nevole proti fyzickému i náboženskému útlaku byl nemilosrdně trestán. Dnešní formy terorismu sice nelze přirovnat k tomu, jak jej aplikovali na utlačované obyvatelstvo křesťané před několika staletími ale základní myšlenka podmanění si kultur a lidí s odlišným vyznáním, nežli bylo to jejich však zůstává. Nadvládu nad světem začali evropské velmoci ztrácet až po světových válkách, pod nátlakem světově organizovaných skupin a díky rozvoji demokratického smýšlení společnosti. Navíc byly koloniální a často zločinecké aktivity díky moderním sdělovacím prostředkům na očích celému světu.

Dnešní terorismus je podáván taktéž formou zastrašování a násilí, které je především aplikované na civilním obyvatelstvu. Díky globalizaci se terorismus velice úspěšně provozuje skrze snadno dostupné prostředky, které se dají využít k těmto účelům. Jedná se o zbraně a výbušniny, které se kvůli těžké kontrolovanosti neustále dostávají do zemí třetího světa, které poskytují teroristickým skupinám útočiště. Tento druh bezpečnostního ohrožení beru jako jednu z hlavních hrozeb v blízké budoucnosti, jelikož jeho provozovatelé berou tento svůj boj jako své přesvědčení a životní poslání. Na teroristické skupiny je třeba nahlížet zcela jinak než na běžná politická uskupení a stejně tak na jejich způsoby vymáhání svých požadavků. K prosazení svých zájmů nepraktikují klasický politických postup, ale uchylují se k zabíjení, touto formou psychického nátlaku chtějí dosahovat svých cílů. Proto vidím tuto hrozbu jako neustále pokračující boj, který v budoucnu budeme moci označit za nejdéle vedený konflikt v dějinách. Důležitým faktem je i to že země ze kterých jsou tyto teroristická uskupení mají v područí světové velmoci, které je zneužívají pro svůj vlastní prospěch. Tudíž některé z těchto zemí i když

nepřímo podporují tyto extrémistická uskupení, aby tím tak oslabila vliv těchto mocností v regionu. Ale ani tak se svých kdysi „podrobitelů“ některé země bohaté na nerostné suroviny ani v budoucnu zcela nevzdají a jejich vlády budou často podřízeny obchodním zájmům světových velmocí. Tato situace, která se dá nadneseně označit za obchodní dohody mezi státy, které těží ve státech bohatých na nerostné suroviny budou nadále ničit původní krajinu za účelem zisku. Otázkou však zůstává, jak velké nerostné bohatství ještě tyto státy mohou těžbařským zájmům poskytnout, nežli budou zcela vyčerpány.

Válečné konflikty ve druhé polovině 20. století byly rozpoutávány zejména občanskými nepokoji po nastolení „demokratických vlád“ v zemích tzv. třetího světa. Vazby na koloniální historii a nově se tvořící politická orientace na supervelmoci v poválečném rozdělení světa tak zvyšovaly tlak v otázkách světové bezpečnostní situace.

Po pádu většiny totalitních režimů se celosvětové vztahy přehodnotily a z nepřátelských zemí se stali spojenci. Toto uvolnění mělo dopad na snížení rizika vzniku třetí světové války. Celosvětové bezpečnostní napětí však neustupuje a v několika následujících desítkách let bude tendence napětí opět eskalovat. Vlády některých zemí dosud nesdílí demokratické změny a svých autoritářských režimů se nehodlají vzdát. Často se tak tyto státy dostávají do izolace a díky celosvětovým sankcím strádá místní obyvatelstvo ještě více, a to i přes to, že disponují pro západní svět tolik potřebnými přírodními zdroji. Místní vlády využívají řízené propagandy, a i nadále nebude chybět málo k ozbrojenému konfliktu, který by byl v očích vlastních obyvatel oprávněný. Navíc, je svět z našeho pohledu tradičně rozdělen na nábožensky ovlivněné kultury. Některé z nich z podstaty neuznávají vyznání tolerance.

Evropský a následně celý západní svět je již tisíc let ovlivněn křesťanským smýšlením. Při křížových a následných mořeplaveckých výpravách bylo však křesťanství vnucováno podrobeným národům často násilím. Z našeho pohledu je křesťanství mírumilovné náboženství, ale vzpomeňme na několik set let stará příkoří ze strany náboženských kněží, kteří měli ve jménu Boha téměř absolutní moc. A nejen ve vztahu k zotročeným, ale i k „vlastním“ evropským národům.

Bezpečnostní riziko současné a budoucí doby vnímám zejména ve vypořádání náboženských myšlenek. Vývoj a reformy Křesťanství vyústily k obecné toleranci tohoto náboženství k ostatním vyznáním.

V současné době obzvláště vnímáme vzestup Islámu a jeho snahu o ovládnutí smýšlení celého světa. V evropských zemích to můžeme vnímat jako snahu o porážku tak nenáviděného a roztahovačného Křesťanství.

Radikální skupiny vedou ve jménu svého Boha boj, a to často navzdory vlastnímu národu a své zemi. Někdy je však protizápadně zaměřený terorismus, jak jej vnímáme my, plně podporován místním režimem pod názvem boje za sebeurčení.

Svých cílů chtějí tyto skupiny zpravidla dosáhnout prostřednictvím psychologického zastrašování a fyzického násilí, vedeném zpravidla proti náhodnému civilnímu obyvatelstvu, případně proti vybraným politickým představitelům. Tímto prostředkem ovlivňují veřejné mínění. Většinou nedisponují takovými materiálními prostředky, aby se pouštěly do otevřeného boje s oficiálními bezpečnostními složkami. Pro své útoky si vybírají cíle dle prostředků, kterými disponují, z pohledu globální veřejnosti jde tedy o zákeřné činy proti snadným cílům.

Nábožensky vedené konflikty jsou jednou z největších bezpečnostních hrozeb následujících 50 let. Čím více bude západní svět zalidňován islamisticky smýšlejícím obyvatelstvem, tím více bude toto náboženství prolno do politiky a může se brzy stát, že křesťané se dostanou z tisíciletého výsluní do područí.

Migraci vnímáme jako velké bezpečnostní riziko, a to nejen z důvodu kulturní kolonizace. Dlouhá staletí budované hodnoty bereme jako naše tradiční a změny se bojíme a odmítáme ji. Tyto naše evropské hodnoty budou migrační krizí vážně ohroženy a stále častěji napadány ze strany běženců, kteří mají jiné vyznání nežli to křesťanské. Zároveň je důležité brát v potaz že nejde pohlížet na lidi mířící do Evropy jako zubožené a hladovějící obyvatelstvo, které se snaží zachránit svůj vlastní život před válkou, která zmítá jejich zemi. Takový to lidé, kteří opravdu potřebují humanitární pomoc, aby vůbec přežili zůstávají ve své zemi nebo se před válkou ukryjí v nejbližší pohraniční zemi. Ti, kteří přeplovají Středozemní moře anebo překračují hranice Evropy po souši jsou ve velké většině vyšší střední třída, která jde pouze za lepším životem. Nelze zapomínat na to že tato migrační krize bude i nadále vážné bezpečnostní riziko. V následujících 50 letech bude probíhat boj ve snaze omezit migraci. Ať už obranou hranic nebo mířenou pomocí chudým zemím a zemím sužovaných občanskými válkami. Naše pomoc, ať hospodářská nebo vojenská, musí být však v souladu s potřebami většiny místního obyvatelstva, a především musí jít o společně koordinovanou pomoc, nejen dle zjištěných záměrů vládnoucích špiček obou stran.

Zemím zbohatlým na drancování koloniálních území se své panování začíná vracet ve smyslu obrovské migrační vlny a následného problematického soužití odlišných kultur. V naší zemi se touto situací budeme intenzivněji zabývat asi za 20 let, respektive až tehdy, kdy na Západě již pro nové příchozí nebude místo, a kdy budeme v očích třetích

zemí také tím bohatým a tolerantním národem. V té chvíli se Česká republika změní z tranzitní země na cílovou destinaci pro tisíce migrantů.

Vážnou hrozbou, kterou vnímám asi nejvýrazněji v posledních letech je drancování přírodních zdrojů, řadou z nich již neobnovitelných, na nichž je společnost velice závislá formou paliv. Situace v ekologii v posledních několika desetiletí začíná vykazovat jasný negativní dopad působení člověka skrze jeho nešetrné zacházení s přírodou. Velice citelně jsou tyto fakta znát v posledních několika letech, kdy jsme svědky velkých klimatických změn. Důsledkem zasahování člověka do přírody můžeme vidět na vlastní oči, nadměrným využíváním orné půdy dochází k erozím a sesuvům půdy ve velkých oblastech. Schopnost absorpce vody do půdy se kvůli nadměrnému využívání snižuje, tudíž veškeré dešťové srážky stékají do odtokových koryt a půda zůstává vyschlá. V České republice zažíváme v posledních 10 letech extrémní sucha, která jsou nejhorší za poslední dvě století. K tomuto faktu přispívá i změna podnebního klimatu, která ještě podtrhuje celkový výsledek sucha nadměrnými výkyvy teplot v průběhu celého roku u nás v republice. Na tyto teplotní změny nejsme v našich podnebných podmínkách zvyklí a v průběhu několika let bude tato situace stále kritičtější. Voda je velice důležitý vstupní zdroj, na kterém je závislé celé národní hospodářství se svou produkcí. Dochází tak každoročně k úbytku celkové sklizně obilí a dalších pěstovaných surovin. Ovšem nedochází pouze k extrémním suchům po celém světě, ale jde i o nadměrně velké povodně či stále silnější tropické bouře, které ovlivňuje globální změna klimatu. Na tyto změny nedokáže příroda za včas a dostatečně reagovat a dochází tak k nekontrolovatelným požárům.

Pokud se vrátíme k drancování nerostných surovin, tak tato těžba má ničivý dopad i na vzhled okolní přírody a její funkci pro celý ekosystém, který je na ní životně závislý. Dopady těžby nerostných surovin si můžeme uvést na povrchové těžbě hnědého uhlí, kde je zcela zničený povrchový důl a původní fauna a flora zde již nemá šanci na svou obnovu. Tím se takovéto lokality stávají absolutně nepoužitelnými a jejich obnova se stává prakticky nemožnou. Nejde však jen o povrchové doly zničené těžbou ale i ovzduší a atmosféru, která je poškozena spalováním materiálů, jenž do ovzduší vypouští látky ničící ozonovou vrstvu země, která nás chrání před UV zářením z vesmíru, ale vytváří i skleníkové plyny. Tyto plyny také vznikající ze spalováním pohonných hmot automobilů a ty mají velké díl na ničení ovzduší na naší planetě. Tudíž pokud nedojde v blízké budoucnosti k postupnému přechodu k čistším formám využívání pohonných paliv, tak

se lidstvo ocitne na hranici krize, která bude mít celosvětový dopad formou recese a úpadku společnosti.

Celá tato problematika změn klimatu na sebe také navazuje i další vážnou hrozbu kterou je stále vážnější a tou je potravinová krize. Neschopnost světa uživit celou lidskou populaci byla známá již před 30, kdy celosvětově vzrostl počet obyvatel na naší planetě k 6 miliardám lidí. Tento fakt je důležitý, jelikož počet obyvatel na naší planetě neustále roste, a to především v Asii, kde je tento růst nejrychlejší. Již nyní se pomalu blížíme k pomyslné hranici trvale udržitelného rozvoje a je jasné že tento postup se nedá udržet do nekonečna. Bude tedy potřeba začít řešit tento do budoucna existenční problém.

Z mého pohledu lze během následujících 5 dekad snížit celosvětové bezpečnostní riziko všeobecným smýšlením takto:

- Neomezovat víru, ale nedopustit zvyšování vlivu náboženství na každodenní život, zvýšení náboženské tolerance a vzdělanosti skupin obyvatelstva lehce zneužitelných pro terorismus
- Omezit migraci – ochrana hranic a pomoc v postižených oblastech, kde migrace vzniká
- V případě řízené imigrace je podmínkou přijetí místních tradic cílové země
- Šetrně řídit zbytnou i nezbytnou spotřebu lidstva, a tím snížit závislost na nerostném bohatství, zamezit drancování a vyčerpání zemědělské půdy
- Vojenská ochrana civilního obyvatelstva na základě rozhodnutí OSN
- Celosvětově přijmout podmínky míry zbrojení, koordinace
- Citlivě, dle místních poměrů a kulturních tradic, apelovat na totalitní režimy ve snaze o snížení míry potlačování základních lidských práv
- Nebrat na lehkou váhu a násilně nepotlačovat separatistické snahy o národní sebeurčení, vedení nekonečných mírových jednání
- Pomoc při budování životně důležité infrastruktury ve třetích zemích a podporovat jejich soběstačnost (školství, lékařství, využití vodních zdrojů, zemědělství...)
- Bránit zneužívání informačních technologií pro náboženský a obchodní terorismus

■ ZÁVĚRY

Dle mého názoru práce zahrnuje množství informací a odpovídá na důležité otázky a nejasnosti, které byly popsány v úvodní kapitole této práce. Hlavním cílem této bakalářské práce bylo přiblížení o čem pojednává označení bezpečnosti v éře globalizace. Proto jsem toto téma Globalizace, jenž se výrazně rozmáhá v posledních třech dekadách má významný vliv na rozvoj společnosti v celosvětovém měřítku. Pro pochopení událostí, které vedly k této éře bylo zapotřebí nahlédnout nejdříve do historických událostí, kde se začali vytvářet prvopočátky tohoto věku. Práce se tedy nejprve zaměřila na období kolonizace světa evropskými velmocemi. Tehdy se začalo dle mnohých odborných názorů rozvíjet bezpečnostní riziko migrace, která se nyní Evropě začíná vracet. až po vznik severoatlantické aliance. Ty mají v konečném součtu za výsledek dnešní bezpečnostní situaci. Stejně tak jako naše uvažování k tomuto tématu samotnému. K dosažení tohoto cíle bylo potřeba přiblížit tyto významné události, které ve společné návaznosti utváří alespoň částečný pohled na bezpečnost v době globalizace. Dalším důležitým aspektem bylo pochopení, proč vznikají konflikty a jaké je provázání válečných konfliktů a ekonomiky. Tato fakta byla obzvláště důležitá k uvedení do celé této problematiky. Jelikož se jedná o jedno z hlavních. Tudíž k objasnění bylo zapotřebí projít speciálně zaměřené publikace a internetové zdroje načež nejdůležitější informace následně použít k vypracování cílené práce na dané téma. Ze zjištěných skutečností je zřejmé, že je problematika bezpečnosti velice obsáhlá a rozvětvená.

SOUHRN

V úvodní části mé bakalářské práce jsem se věnoval historii, kde jsem přiblížil několik významných etap dějin, které měli významný vliv na utváření dnešního světa. Především jsem se zaměřil na období kolonizace, jenž, by se dala označit za první moment, kdy lidstvo vkročilo do éry globalizace.

Poté jsem se v práci zaměřil na situaci z dnešního světa. Tudíž jsem v práci uvedl několik forem terorismu, které jsou nejvíce využívány. A jak v první řadě nejvíce ohrožují společnost.

V další části jsem se zaměřil na hrozby, které nejsou na první pohled tolik ničivé a ohrožující jako války či terorismus ale v konečném důsledku mohou být větším rizikem nežli předešlé příklady. Jedná se především o nedostatek surovin ať už jde o neobnovitelné zdroje, jako je ropa a plyn, nebo o nedostatek potravin v některých částech světa.

Na závěr práce jsem sestavil svou vlastní úvahu. Tu jsem sepsal dle prostudovaných výzkumů a odborných článků o tom, jakým směrem se svět bude vyvíjet v dalších padesáti dekadách.

■ SUMMARY

In the introductory part of my bachelor's thesis, I focused on history, where I approached several important stages of history that had a significant impact on the formation of today's world. Above all, I focused on the period of colonization, which could be described as the first moment when humanity entered the era of globalization.

Then I focused on the situation from today's world. Therefore, I have listed in my work several forms of terrorism that are most used. And how they threaten society the most in the first place.

In the next part, I focused on threats that are not as destructive and threatening at first glance as wars or terrorism, but may ultimately be a greater risk than previous examples. This is mainly due to a shortage of raw materials, whether non-renewable resources such as oil and gas, or a shortage of food in some parts of the world.

At the end of the work, I compiled my own reasoning. I wrote this according to researched research and professional articles about the direction in which the world will develop in the next fifty decades.

REFERENČNÍ SEZNAM

Knihy

ANDERSON, Thomas. *Sturmartillerie*. Přeložil Stanislav MAREŠ. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0302-7.

BARŠA, Pavel a Ondřej CÍSAŘ. *Anarchie a řád ve světové politice*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-094-8.

BÁRTA, Miroslav, Martin KOVÁŘ a Otakar FOLTÝN, ed. *Povaha změny: bezpečnost, rizika a stav dnešní civilizace*. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 9788074296413.

BARTOS, Otomar; WEHR, Paul. *Using Conflict Theory*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. ISBN 0-521-79116-2.

BUDIL, Ivo T. *Zakladatelé Západu a poslední člověk: esej o zrodu a zániku západní civilizace*. Ústí nad Labem: Dryada, 2007. ISBN 978-80-87025-08-6.

CIHELKOVÁ, Eva. *Světová ekonomika: obecné trendy rozvoje. World economy: general trends in its development*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-155-0.

DOSOUDIL, Tomáš. *Smrt ve žluté mlze: Fritz Haber - "otec" novodobé chemické války*. Praha: Epoque, 2017. Magnetka (Pražská vydavatelská společnost: Epoque). ISBN 978-80-7557-082-6.

DOUMA, P. S. *The Political Economy of Internal Conflict. A Comparative Analysis of Angola, Colombia, Sierra Leone and Sri Lanka*. Netherlands Institute of International relations Clingendael, 2003. ISBN 90-5031-087-7.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-540-0.

EICHLER, Jan. *Od Hirošimy po Bělehrad: válka a mír v druhé polovině 20. století*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2251-4.

EICHLER, Jan. *Od Sarajeva po Hirošimu: válka a mír v první polovině 20. století*. V Praze: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2179-1.

FERRO, Marc. *Dějiny kolonizací: od dobývání po nezávislost 13.-20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-837-2.

- HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4430-8.
- HYNEK, Nik, Jan EICHLER a Ľubomír MAJERNÍK. *Konflikt a obnova v Afghánistánu: kontext, prostředí a zájmy*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2012. ISBN 978-80-87558-06-5.
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-269-3.
- JEHLIČKA, Petr a kol. *Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie*. Praha: Univerzita Karlova, 2000. ISBN 80-238-5566-2.
- JENÍČEK, Vladimír a Jaroslav FOLTÝN. *Globální problémy světa: v ekonomických souvislostech*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-326-4.
- JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1561-2.
- KLÍMA, Jakub. *Financování terorismu*. Praha: Český model amerického kongresu, 2016.
- KOTLER, Philip. *Moderní marketing: 4. evropské vydání*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1545-2.
- KOŽÍŠEK, Josef. *Nerostné suroviny pro 21. století*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1987.
- KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. Praha: Ekopress, 2001. ISBN 80-86119-45-9.
- KŘEN, Jan. *Čtvrt století střední Evropy: visegrádské země v globálním příběhu let 1992-2017*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-3977-2.
- KŘÍŽ, Zdeněk. *Severoatlantická aliance a řešení ozbrojených konfliktů: komparace angažmá v Kosovu a Libyi*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-6145-3.
- KURFÜRST, Jaroslav. *Příběh ruské geopolitiky: jak se ruská myšlenka zmocnila více než šestiny světa*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-4026-6.
- MAHLER, Marek. *Bublinový svět*. Praha: Plot, 2012. ISBN 978-80-7428-141-9.
- MEZŘICKÝ, Václav, ed. *Perspektivy globalizace*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-846-3.

NOVÁK, Jaromír a Vítězslav PRUKNER. *Souvislosti rizik v dnešní společnosti*. Soudní inženýrství, 2020, 31(1), 31–34. ISSN 1211-443X.

ONDŘEJ, Jan. *Mezinárodní humanitární právo*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-185-7.

PALIČKA, Jan. *Potravinová krize nehrozí, nad klimatickými změnami ale nepřivírejme oči, říká analytička* [online]. Praha: Info, 2019 [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.info.cz/cesko/potravinova-krize-nehrozi-nad-klimatickymi-zmenami-ale-neprivirejme-oci-rika-analyticka-42783.html>.

PETÁKOVÁ, Zdeňka. *Globální situace v oblasti nerostných surovin: základní přehled* [online]. Praha: Onwar, 2016 [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <http://www.onwar.eu/2016/04/19/globalni-situace-v-oblasti-nerostnych-surovin-zakladni-prehled/>.

PROROK, Vladimír a Aleš LISA. *Teorie a praxe řešení politických konfliktů*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3027-1.

REID, Richard J. *Dějiny moderní Afriky: od roku 1800 po současnost*. Praha: Grada, 2011. D (Grada). ISBN 978-80-247-3079-0.

SMOLÍK, Josef. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-5131-3.

SYRUČEK, Milan. *Na prahu atomové války: svět mohl být mnohokrát zničen, aniž to tušil*. Praha: Epoque, 2008. ISBN 978-80-87027-86-8.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4694-4.

TOROPOV, Brandon. *Encyclopedia of Cold War politics*. Facts on File, 2000. ISBN 978-0816035748.

VEGRICHTOVÁ, Barbora. *Hrozba radikalizace: terorismus, varovné signály a ochrana společnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2031-4.

WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-339-1.

Internetové zdroje

Airborn. *Vývoj zbraní ve 20. století*. [online]. 2020 [cit. 12.4.2020]. Dostupné z: <http://airborn.webz.cz/weapons.html>

Americké nadzvukové bombardéry se zapojily do cvičení v Estonsku [online]. Praha: Natoaktual, 2020b [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: https://www.natoaktual.cz/v-mediich/americke-nadzvukove-bombardery-se-zapojily-do-cviceni-v-estonsku.A200506_172612_na_media_m02.

Armyweb. *Nejnenáviděnější zbraň pěšáka, plamenomet. Nefér zbraň, kterou nikdo nechtěl...* [online]. 2016 [cit. 11.4.2020]. Dostupné z: <https://www.armyweb.cz/clanek/nejnenavidenejsi-zbran-pesaka-plamenomet-nefer-zbran-kterou-nikdo-nechtel>

Český rozhlas Dvojka. *Období studené války bylo pro Evropu stabilní a bezpečné, říká historik. Jak je to teď?*. [online]. 2016 [cit. 13.4.2020]. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/obdobi-studene-valky-bylo-pro-evropu-stabilni-a-bezpecne-rika-historik-jak-je-7482206>

GUTTMAN, Jon. History Net. *LCVP: Higgin's Boxy Barge Had a Prohibition Past*. [online]. 2020 [cit. 12.4.2020]. Dostupné z: <https://www.historynet.com/lcvp-higgins-boxy-barge-had-a-prohibition-past.htm>

History On The Net. *World War 2 Inventions: Ships, Planes, Guns*. [online]. 2014 [cit. 12.4.2020]. Dostupné z: <https://www.historyonthenet.com/world-war-2-inventions>

History.com. *NATO*. [online]. 2019 [cit. 13.4.2020]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/cold-war/formation-of-nato-and-warsaw-pact>

KŘÍŽEK, Daniel a Zbyněk TARANT. *Arabské jaro - příčiny, průběh, důsledky*. V Plzni: Západočeská univerzita, 2014. ISBN 978-80-261-0441-4.

Military factory. *Maxim MG08 (Maschinengewehr 08)*. [online]. 2019 [cit. 11.4.2020]. Dostupné z: https://www.militaryfactory.com/smallarms/detail.asp?smallarms_id=132

Mzone. *Tank se zrodil za 1. světové války – tady jsou první z nich*. [online]. 2018 [cit. 12.4.2020]. Dostupné z: https://www.militaryfactory.com/smallarms/detail.asp?smallarms_id=132

NATO [online]. Praha: Aktuálně, 2010 [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/nato/r~i:wiki:1092/>.

Natoaktual. *Historie NATO*. [online]. 2000 [cit. 13.4.2020]. Dostupné z: https://www.natoaktual.cz/historie-nato-0d7-/na_zpravy.aspx?y=na_summit/vzniknato.htm

Pobaltí chrání opět jen osm aliančních stíhaček [online]. Praha: Natoaktual, 2020a [cit. 2020-05-22]. Dostupné z: https://www.natoaktual.cz/v-mediich/pobalti-chrani-opet-jen-osm-aliancnich-stihacek.A200104_091040_na_media_m02.

Státy loni na zbrojení vydaly 41 bilionů, nejrychleji rostly výdaje v Evropě [online]. Praha: iDnes, 2020 [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/zbrojeni-evropa-vydaje-2019-bulharsko-cesko-nato.A200109_134510_zahranicni_jhr.

Svět v roce 2019 vydal na zbrojení takřka dva biliony USD [online]. Praha: České noviny, 2020 [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/svet-v-roce-2019-vydal-na-zbrojeni-takrka-dva-biliony-usd/1884321>.

Techmagazín. *Map: European colonialism conquered every country in the world but these five*. [online]. 2015 [cit. 10.4.2020]. Dostupné z: <http://www.techmagazin.cz/1590>

Techmagazín. *První světová: nové zbraně i léky*. [online]. 2014 [cit. 11.4.2020]. Dostupné z: <http://www.techmagazin.cz/1590>

Typologie terorismu [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2009 [cit. 2020-05-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/typologie-terorismu.aspx>.

Válka. *Pěchotní výzbroj ve 20. století*. [online]. 2002 [cit. 12.4.2020]. Dostupné z: <https://www.valka.cz/410-Pechotni-vyzbroj-ve-20-stoleti>

Vox.com. *Map: European colonialism conquered every country in the world but these five*. [online]. 2015 [cit. 10.4.2020]. Dostupné z: <https://www.vox.com/2014/6/24/5835320/map-in-the-whole-world-only-these-five-countries-escaped-european>

Změna klimatu [online]. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2020 [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/zmena_klimatu.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Území kolonizovaná evropskými velmocemi. Zdroj: Vox.com, 2015

Obrázek 2 - Kulomet použitý v první světové válce. Zdroj: Military factory, 2019

Obrázek 3 - První tank Mark I. Zdroj: Mzone, 2018

Obrázek 4 - Plamenomet. Zdroj: Armyweb, 2016

Obrázek 5 - Letadlové lodě LCV. Zdroj: Guttman, 2020